

In dit nummer:

- 283 Door het nulpunt heen
W. Borgdorff
- 284 De geloofwaardigheid
van de Bijbel (3)
W. Smouter
- 287 Zoek de verschillen?
H. Algra
- 288 Hoe houden we de jeugd
bij de kerk
J.J. Lakerveld
- 290 Wit begint, zwart wint
H. Algra
- 292 Een cruciaal moment (3)
Henk G. Geertsema
- 294 Het lied van
de christelijke gemeente
H.R.S. Van der Veen
- 299 De drie kunstenaars
Jeannette

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

Zee van vrede

In de loop van de zeventiende eeuw brachten Engelse Methodisten het Evangelie in Polynesië, het eilandenrijk in de Stille Oceaan. Behalve de Bijbel introduceerden ze ook geld als wettig betaalmiddel. Toen bijna twee eeuwen later ook Franse missionarissen voet aan land zetten, vlogen de geestelijken elkaar ogenblikkelijk in de haren. Het werd al minder vredig in de Pacific.

Bikini

En nu die kernproeven. De Amerikanen hadden aan de Tweede Wereldoorlog de waterstofbom overgehouden en die moest nog worden getest. Nu kwam het goed uit dat de VN de Amerikanen het beheer hadden gegeven over een deel van het eilandenrijk in de Stille Oceaan. En dus vertelden de Amerikanen de 166 bewoners van Bikini dat ze tijdelijk van hun eiland af moesten. 'Tijdelijk' bleek een rekbaar

letten ze daarbij niet goed op de wind, waardoor een centimeters dikke laag hoogradioactief stof terechtkwam op het eilandje Rongelap. De bewoners van Rongelap vertoonden ernstige symptomen van stralingsziekte. Pas na twee dagen arriveerden de eerste hulpverleners. De bevolking werd geëvacueerd naar een volkomen kaal eilandje van 800 bij 150 meter. Daar bleven ze jaren. In korte tijd werden acht babies geboren zonder ledematen. Leukemie en schildklierkanker waren en zijn aan de orde van de dag. Toen de Amerikanen in 1958 stopten met kernproeven in de Stille Oceaan, gingen de Fransen vrolijk verder. Met verbijsterende zelfgenoegzaamheid organiseerden ze de ene kernproef na de andere. Een schip van Greenpeace, dat protesteerde tegen de proeven, lieten ze in 1985 botweg opblazen door de geheime dienst. Een paar weken terug werd de opvolger van datzelfde schip met harde hand uit de territoriale wateren rond Mururoa gezet. Een zee van vrede. Ja, ja.

Christelijke naties

Het is niet de nutteloosheid van die kernproeven die me zo verbijstert. Waar het om gaat is dat de christelijke, westerse naties die het Evangelie kwamen brengen op de eilandjes in de Stille Oceaan, de oorspronkelijke bewoners hun eilanden hebben afgenomen, hun huizen, hun werk en hun gezondheid. In de ogen van de Polynesiërs zijn de bringers van het Evangelie ook de bedenkers van kernproeven. Die zogenaamde christelijke naties hebben niets begrepen van de vrede die ze zelf verkondigden. Hun proeven hebben duizenden mensen het zicht op God ontnomen. Een krachtiger argument tegen kernproeven bestaat niet.

Benne Holwerda, Leersum

Terwijl duizenden, misschien wel miljoenen Nederlanders op weg gingen naar hun Franse camping en de rest zich thuis vergaapte aan de beelden van de Tour, maakte president Chirac nog eens duidelijk dat hij de man is van de harde lijn. Niets en niemand zal Frankrijk weerhouden van het doen van kernproeven in de Stille Oceaan. Geen sterveling overigens die nog weet waar die kernproeven goed voor zijn – behalve dan voor de Franse groothedswaan. Maar laten we het niet hebben over Frankrijk.

Toen de Portugees Vasco de Balbao in 1513 ergens voorbij de Oost over het randje van zijn zeekaart voer, ontdekte hij dat de wereld daar niet ophield. Hij ontdekte een nieuwe zee: de Stille Oceaan. De Pacific, zei men later – de zee van vrede. De Balbao was de eerste Europeaan die zich vertoonde op deze onmetelijke plas, maar hij ontdekte dat hij niet alleen was. Talloze eilandjes bleken bewoond te zijn. Al eeuwen. De samenlevingen op die eilandjes waren buitengewoon vredig. De vrouwen maakten bestuurlijk de dienst uit – tot ieders tevredenheid – geld was er niet en ook geen ruilhandel, want er was genoeg voor iedereen.

*Die zogenaamde
christelijke naties
hebben niets
begrepen van
de vrede die ze zelf
verkondigden*

begrip. Tien jaar en drieëntwintig bovengrondse kernproeven later waagden Amerikaanse vuilopruimers zich op Bikini. Ze schraapten een meter aarde van het eiland en bouwden hutten van multiplex. In 1972 keerden de eerste bewoners terug naar hun eiland. Vijf jaar later werden ze weer geëvacueerd, met veel te hoge concentraties radioactieve stoffen in hun bloed.

In dezelfde periode voerden de Amerikanen boven het eilandje Enwetok drieënveertig kernproeven uit. In 1954

Veertiendaagse uitgave van de
gereformeerde persvereniging opbouw

Redactie

Drs. H. Algra
Ds. J. Bouma
T. Hoekstra
Drs. P.J. van Kampen
Ds. J.M. Mudde
Ds. K. Muller
Prof.mr.dr. J.J. Oostenbrink
Ds. W. Smouter
M.J.F. van der Wal
J. Westerkamp-Stegeman

Adres van de redactie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Telefoon: 05130-20476
Telefax: idem.

**Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in
de week voorafgaande aan de week
waarin Opbouw zal verschijnen, bij
de redactie binnen te zijn.**

Kerknieuws/Onder andere(n)

M.J.F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist.
Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadministratie

M. van Veelen-Vreugenhil
Administratie Opbouw
Hunze 16
2911 EH Nieuwerkerk aan den IJssel
Tel. 01803-20205.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van
min. f 25,- contributie op bovenstaand
gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van
abonnementen uitsluitend bij de
administratie. Abonnementen kunnen
ieder moment ingaan, doch slechts
per 31 december eindigen. Opzeggen
uiterlijk tot 15 november.

Abonnementenprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 65,- per jaar of f 36,- per half jaar.
Voor studenten f 33,- per jaar.
Buitenland f 92,- per jaar of f 104,-
per luchtpost. Chequekosten
buitenland: f 15,-.

Advertenties

Tarief: 63 ct. per mm. bij 45 mm.
breed (excl. 17,5% BTW).
Advertenties inzenden tot woensdag
8.30 uur, anderhalve week vóór
verschijningsdatum. Familieberichten
uiterlijk vrijdagmorgen, in de week
voor verschijning. Advertenties en
familieberichten rechtstreeks naar
Nedag, t.a.v. het bedrijfsbureau.

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld,
tel. 03420-10760, fax 03420-92542.

Druk

'Steenbergen', Zeist.

Kalender

van Ned. Geref. bijeenkomsten van
meer dan plaatselijk belang.

Opgave: telefoon 05130-20476; tele-
fax: 05130-27036.

- 16 sept. Landelijke Vrouwencontact-
dag te Enschede
- 18 sept. Symposium 25 jaar STAGG
voor predikanten te Amers-
foort
- 23 sept. Voorgezette Landelijke Ver-
gadering Apeldoorn (AKS)
- 28 okt. Centrale Diaconale Confe-
rentie; onderwerp: Hulp aan
de vreemdeling/asielzoeker
- 18 nov. Zendingsnajaarsvergadering
Leerdam met samenwer-
kende kerken

In de eerstkomende nummers (o.a.)

A.Th. van Deursen, Het leven van een
theoloog.

R.R. Ganzevoort, Hoe houden we de
kerk bij de jeugd?

Een goede tip:

Geef vrienden of familie een halfjaar OPBOUW cadeau.
Bestel een cadeaubon door f 25,- over te maken op giro 404945
tnv Opbouw, Nieuwerkerk/IJssel, met vermelding: 'cadeaubon'.

Door het nulpunt heen

Jona 1 vs 17 - 2 vs 10

W. Borgdorff, Stiedrecht

Liever dood

'Werp mij maar overboord' – Jona kiest voor de dood, liever dan dat hij klein en ootmoedig tot God terugkeert. De mannen werpen hem inderdaad overboord. Maar de HERE beschikte een grote vis. Een opvallende gehoorzaamheid bij de vis, zeker in vergelijking met de ongehoorzame Jona. Maar, de HERE laat Zich niet door de ongehoorzaamheid van mensen dwarsbomen. Hij zet Zijn plan mét Jona door. Wij kunnen God niet tegenhouden, ook niet als wij zo dwaas zijn om voor de opdracht weg te vluchten.

Vraatzuchtig monster

De vis is allerminst een comfortabele reddingsboot – wat bij ons met 'opslokken' is vertaald, is eigenlijk 'vernietigen, vermorzelen', net als het monster van de dood. De Here Jezus zegt dan ook (Matth. 12 vs 40) 'het zeemonster'; Jona spreekt over de schoot van het dodenrijk. Zijn woorden geven uiting aan een verschrikkelijke en angstaanjagende ervaring, een haast letterlijk vermord worden door een roofdier. Het beschikken van de vis door God wijst in de eerste plaats niet op redding, maar op *ondergang*.

Twee kanten van dezelfde zaak

Opmerkelijk is het door-elkaar-heen gevlochten zijn van Jona's daad en Gods daad; hij koos voor de dood, anderzijds deed de HERE hem in de vernietiging terechtkomen. Wanneer in ons leven verwoestende krachten werkzaam zijn, dan kan er naast een gevoel van eigen schuld tegelijk een groeiende zekerheid zijn, dat de HERE Zelf er de hand in heeft, dat Hij er Zijn bedoelingen mee heeft. Dat is niet altijd even doorzichtig of uit-

een-te-leggen; wij moeten ook niet te snel menen te weten waarom God ellende of narigheid over ons beschikt ... ook bij het beschikken van het verscheurend zeemonster bleken achteraf diepere bedoelingen bij de HERE te zijn dan Jona ooit heeft begrepen. Dat zijn drie dagen en drie nachten in de vis verblijven een voorafbeelding was van wat er met Jezus Christus zou gebeuren, dat heeft Jona nooit geweten. Laten we, ziende op Gods Majesteit, toch ruimte laten voor Zijn bedoelingen, die voor ons misschien wel onzichtbaar blijven ...

Leren danken en bidden

Het danklied van Jona is opgebouwd uit wel tien andere psalmen. Dat leert ons, dat in de diepste nood er gemeenschap gevonden wordt met anderen, die ook in uiterste nood hebben verkeerd. Ook Jezus' laatste woorden zijn aanhalingen uit de psalmen. Uit het hoofd leren van bijbelwoorden is geen overdreven geestelijke zaak, maar een dankbaar in het voetspoor van Jezus Christus gaan.

Door de dood heen

Jona dankt de HERE, dat de HERE hem heeft opgetrokken uit het doden-

uit de totale vernietiging volkomen nieuw leven tevoorschijn weet te roepen.

Daarom kan de Here Jezus dit gebeuren met Jona goed gebruiken om Zijn eigen levensgang mee aan te duiden. Jezus Christus, Die om ons de vernietigende krachten tot Zichzelf heeft toegelaten, Hij is uit die situatie van volkomen-vermord-zijn opgewekt tot een nieuw, onvergankelijk leven.

De boodschap voor Ninevé

Met het gezicht naar Ninevé, de plaats waar – omdat er voor de HERE geen plek is – de verwoestende krachten ongeremd vernietigen, is die boodschap van volkomen verlossing en vernieuwing-door-de-vernietiging-heen zeer terzake.

Ninevé – die naam past bij onze maatschappij: een wereld waarin voor God geen plaats meer is, en daarom een plaats waar dood, ondergang en ontbinding sleutelwoorden zijn.

In die wereld komt Gods evangelie van gericht en genade, van redding-door-het-nulpunt-heen.

*uit de totale
vernietiging
volkomen nieuw
leven*

rijk. Dat is geen dichterlijke overdrijving, maar een getuigenis van Gods redding-door-de-dood-heen! Dat is ook in het Oude Testament de boodschap van de Bijbel: *wé*rkelijke redding door-het-nulpunt-heen! Wie in zijn leven merkt dat de dood als vernietigende macht begonnen is met sloopwerk, wie aan de lijve ondervindt dat de verwoestende krachten van de dood het leven kapot maken, die mag hier uit Gods Woord horen: *niet*: dat de dood eigenlijk geen macht heeft; *evenmin* dat het allemaal wel meevalt (Jona is spreekbuis voor allen die er echt kapot aan gaan); de boodschap is *wèl*: dat God zelfs tegen de dood en de dodelijke krachten is opgewassen. Dat Hij

De geloofwaardigheid van de bijbel (3 slot)

W. Smouter, Breukelen

We bespreken het boek van de chr. geref. dr. B. Loonstra over de geloofwaardigheid van de bijbel. Na een aantal kritische noten is het hoog tijd voor een positieve opmerking. En dat valt me niet moeilijk, want ik heb met plezier en interesse de beide hoofdstukken gelezen die de geschiedenis van het verstaan van de bijbel beschrijven.

Ik vond het eigenlijk wel apart om te lezen, dat veel van de problemen die wij nu kennen met oneffenheden in de bijbel, pas gekomen zijn door het werk van Calvijn. In de middeleeuwen was het verstaan van de bijbel zo ingekapseld in de traditie, dat problemen in de bijbeltekst geeneens de kans hadden om boven te komen drijven. Maar de reformatoren „bepaalden zich tot de ene, originele betekenis van de tekst zoals die bij het schrijven was bedoeld” (pag. 55). Met andere woorden: Calvijn en de zijnen hebben eigenlijk maar één ding willen tonen, en dat is de letterlijke betekenis van een tekst. Niet teveel allegorie of mystiek, maar gewoon wat er staat. Logisch, dat dán pas de problemen boven tafel komen met oneffenheden in wat er 'gewoon' staat. En, niet te vergeten, dan stuit je er ook op dat de schrijvers van het Nieuwe Testament lang zo letterlijk niet met het Oude Testament omgaan als Calvijn wel zou willen. Paulus vertelt dat Israël dronk uit de rots en dat die rots Christus was. En in Galaten 4:22v knoopt hij van alles vast aan het feit dat Abraham een zoon had bij Hagar de slavin en een zoon bij Sara de vrije. Van alles, dat in de natuurlijke en eenvoudige zin van Genesis heus niet gegeven was. Paulus en z'n collega's waren dus niet bepaald gereformeerd in hun exegese en toepassing!

Prachtig, toch?

Een prachtige situatie is dat, toch? De vraag is alleen wat je daar nu uit leert. Voor Loonstra (in paragraaf 2.3c) is dit een van de „problemen met de praktische geloofwaardigheid” van de bijbel:

„Deze nieuwtestamentische manier van bijbeluitleg ontbeert voor ons overtuigingskracht en stelt ons voor de vraag of hiermee geen afbreuk wordt gedaan aan de geloofwaardigheid van de bijbel” (pag. 52). Voor mij werkt het andersom. Ik leer ervan om een beetje minder fanatiek te doen over die letterlijke uitleg van ons. Pas heb ik drie dagen studie nodig gehad voor de exegese van één woordje. Ik heb het graag gedaan en morgen zou ik het weer doen als dat nodig is. Maar of ik de gemeente Gods ermee gediend heb, dat hangt toch niet alleen van mijn grammaticale succes af, maar meer nog van de vraag of ik in de lijn van Gods openbaring gebleven ben. Ik bedoel: het gebeurt onder ons dat mensen met bijbelstudies waar je

Paulus en z'n collega's waren dus niet bepaald gereformeerd in hun exegese en toepassing!

geen speld tussen kunt krijgen, worden afgeleid naar vreemde speculaties over de eindtijd; aan de andere kant zijn er leraars die ons opnieuw leren drinken uit de bronnen van het heil, ook al is hun bijbel-uitleg niet helemaal heils-historisch. Dan vind ik het prachtig om te zien dat de bijbelschrijvers zo onbevengden de Schrift gebruiken om het Evangelie te brengen. Meer gedacht vanuit het centrum dan vanuit de bedenkingen aan de rand.

Problemen toedekken?

Maar hoe ga je dan om met oneffenheden in de tekst van de bijbel wanneer je, zoals ik bepleit, uitgaat van het centrum en niet vanuit de marge? Wordt dat dan zó eerbiedig dat je alle problemen gaat toedekken en dat ze er op een dag uit barsten? Ik snap best dat dat gevaar bestaat, maar ik geloof niet dat het onvermijdelijk is. Als ik hier even persoonlijk over spreek, dan moet ik zeggen dat ik inderdaad vanuit mijn diep respect voor Christus en zijn werk geneigd ben om extra eerbiedig te staan

tegenover Gods woord. Dat Jezus over het water kon lopen zou ik niet eens aanvaarden als ik Hem niet als mijn verlosser kende. En vanuit datzelfde geloof benader ik ook andere hobbels in de bijbel met een vanzelfsprekende schroom.

Maar aan de andere kant maakt het me toch ook laconieker. Ik leef niet van de rand, maar van Hem die het centrum is. Ik bouw mijn geloof niet op de muren van Jericho, en dat betekent dat ik het wel jammer vind dat ze niet gevonden zijn, maar m'n geloof hangt er niet aan.

Wie zich met een intellectueel fanatisme stort op de bewijzen dat „de bijbel toch gelijk heeft”, die zou in existentiële problemen moeten komen als hij op een gegeven moment klem gepraat wordt. Soms gebeurt dat ook, maar het aardige is: vaak gebeurt dat juist niet. Loonstra's boek biedt frapante voorbeelden van hoe gereformeerde theologen in de afgelopen eeuwen meermalen de lijn getrokken hebben: tot hier toe en niet verder met de kritiek op de bijbel! En hoe die stellingen intussen al lang weer verlaten zijn. Dat heeft iets triests en het moet je ook bescheiden maken bij het innemen van weer nieuwe stellingen voor vandaag, maar je vindt er toch óók een aanwijzing in, dat de geloofwaardigheid van de bijbel misschien méér was dan de rationele verdedigingslijn waar men zich in vastgebeten had.

Een gouden schat in een aarden vat

Eerbied, schroom en een laconieke houding, dat lijkt mij dus geboden tegenover de oneffenheden die wij ervaren bij het luisteren naar de bijbel. Dat zal ertoe leiden, dat je vanuit Christus eerder zoekt naar het maximum aan respect voor de bijbelse overlevering dan naar het minimum. Het evangelie heeft iets van een gouden schat in een aarden vat. Westerse wetenschappers zouden onmiddellijk dat aarden vat kapot slaan en zeggen: zó kom je pas bij de gouden schat. Maar in het echt zul je het vat respecteren vanwege de schat. Lees: je gaat eerbiedig met Paulus om, want het is door zijn prediking dat God ons heeft

willen „verlichten met de kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Christus”. Vergelijk voor de beeldspraak 2 Corinthe 4:5-10.

Harmoniseren

Om nu een paar illustraties te geven van deze manier van lezen: tussen de vier evangeliën zie je soms verschillen in de beschrijving van één en dezelfde

Maar in het echt zul je het vat respecteren vanwege de schat

gebeurtenis. Je hoort vaak smalend spreken over mensen die (zoals dr. J. van Bruggen) proberen om een harmonie tussen de verschillende versies te bedenken. Ik snap dat smalen niet; het is toch het normaalste wat er is dat je probeert na te gaan of die tegenstellingen die je meent te zien, echt zijn? Aan de andere kant geloof ik ook niet dat je die pogingen tot harmoniseren (dat is: zo redeneren, dat het weer 'klopt') moet uitvoeren met een fanatisme alsof het geloof ervan afhangt. Alleen al omdat het juist een kenmerk van getuigen-verslagen is, dat ze in details van elkaar afwijken. Maar ook, en dat is een fundamentele kwestie, omdat wij ons niet moeten verbeelden dat alleen onze manier van geschied-schrijven geldigheid heeft. Hiermee kom ik best in de richting van wat Loonstra schrijft. Maar het is bescheidener geformuleerd. Niet met de pretentie dat we wetenschappelijk kunnen uitmaken hoe het denkraam van Lucas was, om eens iets te

noemen. Toegegeven: dit lijkt vager dan wat Loonstra meldt over de Griekse en Hebreeuwse denkwijze. Maar die helderheid is een schijnhelderheid en heeft het nadeel dat men gaat denken dat je de wetenschap nodig hebt om de bijbel te verstaan. Een ander voorbeeld: het inderdaad moeilijke punt hoe wij tegen de positie van de vrouw aankijken, vergeleken met wat je in de bijbel vindt. Als ik over die vraag nadenk *vanuit Christus*, dus vanuit het centrum van het geloof, dan zeg ik ook in dat opzicht, dat ik vanwege diep ontzag voor wat Paulus me leert over het centrum, geneigd zal zijn om ook heel intens te luisteren naar wat hij over de verhoudingen binnen het huwelijk schrijft. Zeker wanneer hij zich daarbij, als in Efeze 5, beroept op schepping en verlossing beiden.

Begrijpen of schrappen

Dit betekent dat ik eerder zoek te *begrijpen* wat het betekent dat de man het hoofd van zijn vrouw moet zijn, dan dat ik het zou *schrappen*. Ik zie dat het niet rijmt met hoe wij overigens denken en dat is best een moeite voor me. Als je me in m'n hart kijkt, dan houd ik het nog op die Paulinische lijn, want wij proberen dat nou 50 jaar anders en dat heeft niet uitsluitend zegen opgeleverd... En aan de andere kant: denken vanuit Christus, dat betekent ook dat je niet kunt blijven knokken aan de marge. Daarom zou ik niet graag eindeloos over zo'n onderwerp als de plaats van de vrouw blijven strijden, want dan gaan we elkaar meten aan wat uiterlijk is.

Ik weet van oer-degelijk gereformeerde gezinsverzorgsters, die overal hulp bieden op voorwaarde dat er

geen TV in huis is. Ik snap de motieven, maar het is wel een dun criterium! Zo vind ik het maar niks als dominees onder ons beoordeeld worden op de vraag hoe ze over de vrouw in het ambt denken. Het is toch niet zo geestelijk om iemand te beroepen omdat hij daar vóór is. Of om hem niet te beroepen omdat hij ertegen is. Of andersom, al naar gelang je ligging... Dan denk ik (naar beide kanten!): mensen, hebben jullie wel goed gekeken of hij de volheid van de liefde van Christus preekt en of hij met het woord weet te vermanen, bemoedigen en vertroosten?

Maar heb ik met deze mooie redenering Paulus' onderwijs over de verhoudingen binnen het huwelijk nu niet onschadelijk gemaakt? Nee, je zult zien dat er zegen in ligt wanneer je het stof van de traditie eraf blaast en echt gaat luisteren naar wat de apostel daar leert. Maar begin nou maar met het belangrijkste: dat je Christus aanvaardt als verlosser, ook voor je huwelijk. En dat je elkaar liefhebt met de liefde die Hij ons voordeed. Dan begin je in elk geval aan de belangrijkste kant!

Goed, tot zover een beknopte schets van hoe de betrouwbaarheid van de bijbel centraal kan staan vanuit het centrum. Ik zou het geweldig vinden, als we dáár verder over denken en dan ook gelovig en nuchter omgaan met moeiten die er best kunnen zijn bij het lezen van het woord dat ten leven leidt.

Voorstel voor foto: er kan een foto van een open bijbel bij, of één uit de rijke collectie bijbel-lezende mensen. Maar nodig lijkt me dat niet.

Pastorale notities

Retour afzender

*Er kwam geen woord
over zijn bleke lippen
diep in zijn ogen
schemerde dof verdriet
ik wilde al te haastig grijpen
naar de beproefde
en obligate troostcapsules
die ik voorzorgsgewijs*

*en pastoraliter steeds
met me meedraag in
een handzaam theologisch
eerstehulp pakket
hij keek me aan
schudde zijn hoofd
zei niets*

*zwijgend ben ik
nog wat gebleven
toen stond ik op*

*om weg te gaan
en alle bontgekleurde
woordballonnen die ik
met mijn bloedeigen adem opgevuld
bij hem had willen achterlaten
nam ik
nog keurig ingepakt
weer mee naar huis*

Meint R. van den Berg, Groningen

Kerken in het Europa van de toekomst

Een kijkje over de grenzen

J.J. Oostenbrink, Utrecht

Kerken leven niet op een eiland. Ze staan midden in de maatschappij. Ze worden in hun activiteiten ook door tal van factoren en ontwikkelingen beïnvloed. Begin dit jaar verscheen er in Duitsland een rapport over de positie van de kerken daar in het licht van de Europese eenwording¹. Een ontwikkeling, die ook onze kerken niet voorbijgaat.

De gegevens van onze doopleden

Plaatselijke kerken staan niet op zichzelf. Ze hebben, hoe verschillend ook, een band waarin ze samen hun verantwoordelijkheid proberen waar te maken. Ook in de zorg voor hun leden bij verhuizing. Vertrekken belijdende leden naar een andere gemeente, dan geven we ze gewoonlijk een attestatie mee. Bij doopleden ligt dat anders. Het bewijs dat iemand dooplid was, wordt veelal niet meegegeven maar opgezonden. Naar de kerkeraad van de gemeente in de plaats waar ze gaan wonen.

Maar niet alleen de maatschappij verandert. Iets, dat vroeger vanzelfsprekend was, is dat nu soms niet meer. Dat kan zijn, doordat we tegen bepaalde zaken toch wat anders zijn gaan aankijken dan vroeger het geval was. Soms ook doordat allerlei voorschriften veranderd zijn of wellicht veranderd moeten worden. Of door een combinatie van beiden.

Zo krijgen de rechten van het individu en van de bescherming van onze privacy de laatste jaren een veel sterker accent dan voorheen. Soms terecht. In andere gevallen kun je bij een dergelijke ontwikkeling ook kritische vragen stellen.

Zo werd er in januari j.l. in de Tweede Kamer n.a.v. een ontwerp van een Europese richtlijn over de privacybescherming de vraag opgeworpen of het straks nog mogelijk is gegevens van doopleden door te geven aan plaatselijke kerken zonder toestem-

ming van dat dooplid zelf. Een vraag waarop de minister niet een in alle opzichten duidelijk antwoord kon geven. De 'kerntaken' van de kerken zouden, zo luidde haar antwoord, wel worden gerespecteerd. De vraag is alleen wat daar nog wel en wat daar niet meer onder valt.

In ruimer verband

Die Europese eenwording is natuurlijk niet alleen van betekenis voor de Nederlandse kerken. Die heeft ook gevolgen voor de kerken in andere Europese landen. Gevolgen, die je vaak niet gemakkelijk kunt overzien. Zeker niet als het buitenlandse kerken betreft, omdat je dan nog met extra-complicaties te maken kunt krijgen. In Duitsland bij voorbeeld omdat die kerken daar in verschillende 'Länder' leven. Länder, die vaak nog groter zijn dan Nederland en ook weer hun eigen regels en gewoonten hebben. Zoals reeds vermeld is er in januari j.l. in Duitsland een rapport verschenen over de positie van de kerken daar in het licht van de Europese eenwording. Een uitgave van de Duitse Evangelische kerken én van de Duitse Rooms-katholieke kerk gezamenlijk.

Een gemeenschappelijke standpuntbepaling

Deze kerken komen in dat rapport tot een gemeenschappelijke standpuntbepaling over een aantal vragen waarvoor de kerken in het kader van die Europese eenwording gesteld (zullen) worden. In het rapport wordt geschreven over een aantal aspecten, voor de vrijheid van deze kerken van groot belang, die in het kader van die voortgaande eenwording in de knel kunnen komen. Over zaken als theologische fakulteiten, over de zondagsrust, over de betekenis van het overheidsrecht voor het kerkrecht, over kerkelijke belastingen etc...

Een keuze

1. Een voordeel van een rapport als dit is dat het zo uitdrukkelijk de aandacht vraagt voor ontwikkelingen waar ook wij mee te maken kunnen krijgen. Ook als kerken. Ten dele is dat al het geval. Bijvoorbeeld bij de registratie

van kerkleden en bij de kerkelijke legitimatieplicht.

Wie niet van veranderingen houdt, zal daar zeker niet zo gelukkig mee zijn. Maar je houdt dergelijke ontwikkelingen niet tegen door je ogen er voor te sluiten. Het is ook goed om je ogen wijd open te houden. En op tijd, omdat je dan soms nog wat kunt bijsturen.

2. Een rapport als dit laat ook zien, dat grote kerken zich soms bezighouden met zaken, waar je als kleine(re) kerken meestal niet zo direct aan zou denken. Onze eigen interesse zal niet zo direct uitgaan naar zaken als 'Denkmalschutz', monumentenzorg, ook al is het niet onmogelijk dat enkele van onze kerken daarmee te maken hebben.

3. Dat we hier met heel grote kerken te maken hebben, die als 'organisatie' een eigen leven zijn gaan leiden, blijkt ook uit de in het rapport gedane suggestie m.b.t. het 'Verdrag van Maastricht'. Onze Landelijke Vergadering zal, dunkt me, niet zo spoedig met een pleidooi komen om in dat verdrag een artikel op te nemen, waarin de plaats en de ruimte van de kerken duidelijk verankerd wordt. Niet dat dat onbelangrijk is maar dat zullen wij toch wel aan andere instanties overlaten. En zoiets niet zo gauw als een van de

*in het belang van
een goede
verklaring*

'kerkelijke zaken' uit art. 32 van ons A.K.S. aanmerken.

4. Het rapport laat ook zien, dat er in het buitenland soms heel andere dingen spelen dan bij ons. Niet alleen m.b.t. de positie van hen die op de een of andere wijze bij de kerken of bij kerkelijke instellingen in dienst zijn. Ook door voorschriften over (kerkelijke) stichtingen en verenigingen. Daarmee is overigens nog niet gezegd, dat een en ander voor ons geen consequenties zou kunnen hebben. Misschien is er ook wel enige

reden om ons eens te bezinnen over de vraag, waarom een predikant in een kerkelijke gemeente geen arbeidsovereenkomst heeft en een pastoraal medewerker weer wel. Die predikant zal immers, als hij in dienst is van een ziekenhuis, vermoedelijk weer wel een arbeidsovereenkomst zal hebben.

5. Een andere illustratie van het feit, dat de zaken in het buitenland soms heel anders geregeld kunnen zijn, vindt u in de paragraaf over het 'Kirchensteuerrecht', het kerkelijk belastingrecht. Toen in het verleden ook in Duitsland diverse kerkelijke eigendommen werden onteigend leidde dat tot een heel andere oplossing dan waarvoor we in Nederland (uiteindelijk een afkoopregeling) kozen. Volgens het Duitse recht betaal je als kerklid een 'kerkbelasting', die dan gekoppeld is aan de inkomens- en loonbelasting. Vandaar dat je in een Duitse kerk niet zo gauw met een collecte voor de kerk zult worden geconfronteerd. Niet dat men zich, blijkens het rapport, op dit gebied direct zorgen maakt. De bevoegdheden liggen voornamelijk wel duidelijk. Maar het wordt genoemd omdat op dat punt in het kader van de privacybescherming toch problemen zouden kunnen ontstaan.

Twee kanttekeningen

Wanneer je het geheel overziet zijn er eigenlijk twee indrukken, die je bij blijven. De eerste is dat er op Europees niveau soms vrij ongemerkt beslissingen worden genomen, die ook voor de kerken van direct belang kunnen zijn. Het is goed dat niet te negeren en niet te onderschatten. Het tweede is dat je als kerken in een rapport als dit gauw de schijn op je laadt, dat je (alleen maar) een soort 'belangenorganisatie' bent. Met het gevolg, dat de veel belangrijkere boodschap, die je als kerk van Jezus Christus mag doorgeven daarin weinig uit de verf komt. Vrijheid van godsdienst en respect voor kerkelijke activiteiten zijn van groot belang. We mogen en moeten daar ook om vragen. Maar dan toch vooral in het belang van een goede verkondiging van het evangelie en om ruimte voor een leven voor het aangezicht van onze God.

1 Zum Verhältnis von Staat und Kirche im Blick auf die Europäische Union. Gemeinsame Stellungnahme zu Fragen des europäischen Einigungsprozesses.

Zoek de verschillen?

H. Algra, Den Helder

„Het is hier wel heel anders dan bij ons”, zei Marieke. Ze had een kerkdienst meegemaakt in een andere plaats.

Marieke logeerde bij Mathilde, haar correspondentie vriendin. Ze was met Mathilde meegegaan naar de kerk. Het was een kerkdienst van een ander kerkgenootschap. Van huis uit was ze gewend om met kritische ogen naar deze kerk te kijken. Je kon er vreemde dingen verwachten. Zo was ze ook in de kerk gaan zitten. Met een gemengd gevoel: enerzijds nieuwsgierigheid, anderzijds het idee dat ze allerlei dwalingen tegen zou kunnen komen, waar ze misschien geen weerwoord op zou hebben.

Het was er dus heel anders, vond Marieke. Maar: wat was er dan anders? „Ja, van alles, de hele sfeer. Er waren niet veel kinderen. Er waren lege plekken in de kerk. De ouderling hield eerst een praatje en vertelde wat er gebeurd was in de afgelopen week. De ouderlingen en diakenen zaten gewoon bij hun gezin in de bank. De dominee deed zo gewoon, helemaal niet officieel. En hij kwam ook nog een keer van de preekstoel af om aan een paar kinderen in de kerk iets te vragen. De jonge kinderen waren tijdens de dienst ergens anders, in de kindernevendienst. En de liederen die werden gezongen waren heel anders. Ze zongen hier uit het Liedboek voor de Kerken. Het was echt heel anders dan bij haar in de kerk.

„En waren er ook nog overeenkomsten?” vroeg de gastvrouw aan haar. „Ja, er werden ook Psalmen gezongen. En er werd uit de Bijbel gelezen.” „En” – vroeg de gastvrouw benieuwd – „hoe zat het eigenlijk met de preek? Was die preek heel anders dan bij jullie in de kerk?” Tja, die preek had Marieke wel kunnen waarderen. Ze had geen dingen gehoord die verkeerd waren. „Het was heel duidelijk. Ik snapte goed wat de dominee bedoelde. Er zaten ook voorbeelden in die ik goed kan gebruiken.” „Wat was het belangrijkste uit de preek?” vroeg de gastvrouw. „Dat Jezus voor je zonden gestorven is!”

De rollen omgedraaid

De volgende zondag waren de rollen omgedraaid. Marieke ging naar haar

eigen kerk en ze nam Mathilde mee. Mathilde keek haar ogen uit. Zoveel mensen, zoveel kinderen en jongeren. Dat leek haar wel gezellig. Een grote jeugdvereniging: dan kon je tijdens de kerkdienst met de vereniging van alles doen, met een gitaar zingen ofzo. Opeens kwam de kerkeraad binnen. Een lange rij mannen, allemaal netjes in het pak. Ze gingen allemaal voor in de kerk zitten. De dominee kreeg een hand en beklom de preekstoel. „Het was allemaal heel netjes”, vond Mathilde. „Iedereen was opeens stil, behalve de verkouden mensen. De kinderen bleven allemaal in de kerk. Ze zongen uit een ander Psalmboek dan bij ons. Er gebeurde helemaal niks. Er werd gezongen en gebeden, je moest naar de preek luisteren, toen werd er weer een paar keer gezongen en daarna was de dienst afgelopen.” Waren er ook nog overeenkomsten? „Ja”, vond Mathilde, „er werd gebeden voor de zieken, de Tien Geboden werden gelezen, ze hadden dezelfde Vertaling als in onze kerk, de zegen was hetzelfde. En de preek vond ik ook wel goed.” Wat vond je dan goed aan de preek? „De dominee legde uit dat Jezus voor onze zonden gestorven is.”

Alleen verschillen

Mensen zijn geneigd om altijd de verschillen te accentueren. Gereformeerden zijn daar ook heel 'goed' in. Van dat zoeken naar verschillen komen ook altijd geschillen. Marieke en Mathilde begonnen ook met de verschillen. Het was het eerste wat ze spontaan opmerkten. Toch ontdekten ze later dat er ook overeenkomsten zijn. Wezenlijke overeenkomsten. Juist die overeenkomsten raken de kern van het Evangelie!

Hoe houden we de jeugd bij de kerk? (1)

De wereld waarin onze jongeren opgroeien

J.J. Lakerveld, Emmeloord

Onderstaand artikel is het eerste deel van de inleiding die de heer Lakerveld (jeugdouderling en tot voor kort leraar Nederlands aan een Chr. Scholengemeenschap) gehouden heeft op de Landelijke Ouderlingenconferentie van 12 november 1994.

In dit eerste deel gaat het over de wereld waarin jongeren – en wij – opgroeien; in het tweede deel over een aantal concrete mogelijkheden om jonge mensen te begeleiden.

De titel van ons onderwerp is niet zo gelukkig gekozen; maar de commissie had hem al geformuleerd toen de inleiders nog gezocht moesten worden. Er zijn in elk geval drie bezwaren tegen in te brengen:

In de eerste plaats: het gaat er niet om dat de jeugd bij de **kerk** blijft, maar bij de **levende Heer, de Here Jezus**. Bovendien: het klinkt zo negatief tegenover de jeugd: Ds Smouter heeft er al eens op gewezen dat we niet in iedere jongere een mogelijke kerkverlater moeten zien.¹ De titel is in elk geval suggestief in die richting. Als laatste: de titel klinkt zo pretentieuze: alsof uitsluitend van **onze** activiteit afhangt of de jeugd bij de Here blijft! We hebben zo juist gezongen:

*Als Gij het zelf niet vast blijft houden,
nu het in onze handen is,
dit kind voor 't licht bestemd, - hoe zouden
wij 't hoeden voor de duisternis? (Lied 333:2)*

Het is de Here die onze kinderen vasthoudt. Hij wil ons als ambtsdragers wel gebruiken, daartoe heeft Hij ons zelfs geroepen. Over ons aandeel in Zijn werk gaat het vandaag. **Hoe gaan we als kerk en in het bijzonder als ambtsdragers om met de jonge**

schapen van de kudde van de Here Jezus. Hoe kunnen we ze helpen dat ze gaan inzien dat het fijn is om bij Hem en zijn kudde te horen en met de kudde mee te gaan lopen.

Verdwenen grenzen

Over het probleem zullen we het wel eens zijn.

Er zijn veel jongeren die de band met de Here losmaken en zelfs doorsnijden. Wat is er veranderd in de afgelopen jaren dat het aantal afhakers zo groot geworden is?

Wat bezielt hen; waardoor wordt het veroorzaakt?

De meesten van ons zijn nog opgegroeid in een tijd dat de grenzen tussen kerk en wereld vrij duidelijk waren. Je wist dat buiten kerk en gezin anders gedacht en geleefd werd en qua levensstijl deed je niet met de 'wereld' mee.

Bovendien, je zat op een christelijke school, was lid van christelijke verenigingen, je had vrienden uit die kringen en dat betekende dat denken en doen wel aardig overeenkwamen met wat je van huis uit kende.

Anno 1994 zijn door de verwereldlijking de grenzen vervaagd, misschien moet je zelfs zeggen: weggefallen. Kon je de vroegere samenleving nog wel een beetje christelijk noemen,

*Don't worry,
be happy!*

onze kinderen groeien op in een wereld die zich steeds verder van de Here en zijn dienst af verwijdt. Ook veel in de christelijke wereld waar ze o.a. op school middenin leven, is wezensvreemd geworden aan wat thuis en in de kerk geleerd en beleefd wordt.

Thuis beleefd wordt? Via kranten, radio en vooral tv is de wereld op een verwarrende manier onze gezinnen binnengedrongen.

Dag in dag uit worden we op de tv geconfronteerd met mensen die zich om niets anders druk lijken te maken dan om geld of bezit. Materialisme en vermaak schijnen de hoogste waarden

in het leven. We krijgen slechts mensen te zien die leven alsof de Here niet bestaat; die het gek vinden dat je gaat trouwen i.p.v. samenwonen. En via de radio predikt de popwereld oververdoovend de vrije liefde en sex. Op die manier kan de tijdgeest vrij gemakkelijk bezit nemen van onze jongens en meisjes.

Tijdgeest

Wat is kenmerkend voor die tijdgeest? In het kader van het onderwerp meen ik te kunnen volstaan met het noemen van een paar karakteristieken.

– Een van de meest in het oog springende kenmerken is het **individualisme**.

Je leeft in je eigen wereld; met je walkman op sluit je je af voor je medemens. Je maakt je uitsluitend druk voor je eigen ontplooiing, een leuke baan, geld verdienen.

De kreten zijn:

'Don't worry, be happy!' (Maak je geen zorgen, geniet!) en

'Heb succes, leef lekker.'

Een gevolg van het individualisme is dat er nauwelijks meer betrokkenheid is bij wat er in de wereld gebeurt. Zelfs de milieuvervuiling deert ons niet meer. Astantitis noemt mediaprofessor Anne van der Meiden dat.

– Er heerst een geweldige **oppervlakkigheid**. Je moet niet te veel nadenken, zeker niet over een diepere zin van je leven.

Maatschappijkritiek is er nauwelijks meer: het gaat goed zoals het gaat.

– Een ander kenmerk van deze tijd is dat het leven niet meer gezien wordt als een eenheid, maar als een verzameling losse elementen: ieder segment van de samenleving heeft zijn eigen cultuur, los van de andere.

Op de sportclub ben je een ander dan op school en daar ben je weer anders dan thuis of in de kerk. Dat het geloof heel je doen en laten in alle sectoren van je leven zou bepalen, is wezensvreemd aan het denken van onze tijd.

– Trouwens dat geloof laat ik me niet voorschrijven, ook niet door de kerk. Dat zoek ik zelf uit. Als in de supermarkt graai ik links en rechts van de schappen wat me aardig lijkt tot mijn

karretje vol is. Echte godsdienst is godsdienst waar ik me prettig bij voel.

Kerkjeugd

En hiermee zijn we dicht bij huis gekomen. Want het is een illusie te denken dat het gedachtengoed van onze tijd aan de kerkjeugd voorbij gaat. Binnen de Vrijgemaakte kerken waar je het duidelijkst een voorbeeld van een reïncultuur hebt, heeft men dat heel pijnlijk ervaren.

Het individualisme kenmerk onze jongeren òòk.

Het in partjes opgedeelde leven is hun leven: ze zijn het wel eens met wat ze in de kerk horen, maar het heeft geen consequenties voor hun dagelijkse leven. Een onderzoek onder de chr. ger. jeugd van Zwolle is daar een duidelijk voorbeeld van: de geënqueteerden gingen trouw naar de kerk, deden in alles mee, maar in hun opvattingen over bijvoorbeeld seksuele omgang voor het huwelijk, stemden ze overeen met niet-gelovigen.

Jongens en meisjes van nu leven in het functionele tijdperk (Van Peursen); bij alles vragen ze: 'Wat heb ik er aan?' en wat ik niet kan gebruiken, leg ik naast me neer.

(En de dogma's waar wij ons zo graag druk over maken, landen niet bij ze.)

Driedeling

Ik kan me voorstellen dat u nu denkt: gelukkig valt het bij ons nog wel wat mee; hij generaliseert wel erg.

Dat laatste is waar. Daarom nu iets genuanceerder:

Ik denk, dat we grof genomen, onze jeugd in drie groepen kunnen indelen:

– jongeren die heel bewust kiezen voor de Here en de consequenties daarvan voor alle terreinen van het leven accepteren.

– de tweede groep bestaat uit wat ik zou willen noemen de meegaande jeugd. Ze gaat trouw naar de kerk,

gemeenteleden aanvuren tot liefde

doet mee, zonder er echt zelf overtuigd voor gekozen te hebben.

– de derde groep bestaat uit de zeer kritischen; het zijn de nee-zeggars, degenen die het meeste kans lopen van de Here los te raken.

Vandaag hebben we vooral de tweede en de derde groep op het oog. Ook de tweede, die van de meegaanden, want juist die groep is zeer vatbaar voor allerlei invloeden.

Achterhoedegevechten

Deze jongeren groeien op in een kerk die zich vooral bezighoudt met heel andere zaken; een kerk die er, mijns inziens, veel te veel van uitgaat dat onze jeugd grotendeels behoort tot de eerste categorie, waarbij we de tweede groep maar bij de eerste onderbrengen. Voor de jongeren van

de derde groep hebben we wel oog, maar we kunnen er weinig mee, we schuiven ze liever naar de jeugdouderling toe; ze staan zeker niet in het centrum van onze belangstelling.

We zijn in de kerk ontzettend druk met andere dingen, terwijl het hier gaat om het voortbestaan van de gemeente, nee sterker nog, om het behoud van onze kinderen, hun eeuwig geluk. Als je je dat realiseert is het toch vreemd dat je er nauwelijks iets van terugvindt op de agenda's van de kerkeraden en van de Landelijke Vergadering?

Satan is druk bezig onze kinderen bij de Here weg te halen. Dààr is het front; ik denk dat wij teveel met achterhoedegevechten bezig zijn.

Laten we naar de Here Jezus luisteren. Als Hij de gelijkenis van het verloren schaap vertelt. De goede herder liet alle andere schapen in de steek om die ene weggelopene te redden. Het lijkt er soms op dat wij er meer zorg voor hebben dat de 99 een rustig leven kunnen leiden.

Als we echt begaan zijn met de jongeren die afhaken zullen we als kerkeraden in navolging van de Here Jezus andere prioriteiten moeten durven stellen.

Ook de oudere kerkleden

Op zoek naar de eerste prioriteit stuiten we nog op iets anders:

Er zijn de laatste jaren diverse onderzoeken gedaan naar de motiëven van jongeren die de kerk verlaten hebben. Ik noem Van der Ploeg³ en De Hart⁴. U heeft daar ongetwijfeld over gelezen.

De resultaten wijzen alle in dezelfde richting:

Er zijn er die hebben afgehaakt, omdat ze thuis en in de kerk waar ze opgroeiden niet echt ervaren hebben dat de Here aanwezig was, dat Hij de allesbeheersende was in het leven van de ouders. De Hart spreekt concluderend keihard over de schraalheid, onvruchtbaarheid van het geloof bij de ouders.

Een van de jongeren bij Van der Ploeg:

„Och, het geloof: dat was bij ons thuis een gewoonte; dat hoorde er bij: bidden, bijbellezen, kerk. 't Is net zoiets als: je eet drie keer op een dag, je hebt daar een vast systeem in; dat wordt een gewoonte. En zo was het nou vroeger thuis ook: 't was een gewoonte en niet meer dan dat.”

Een ander zegt: „Het was er wel, maar ik kreeg het nooit te zien, er werd te weinig over gepraat.”

Met andere woorden: het levend, uits-

Foto: Jaco Klamer/ND

tralend geloof is in de gezinnen, onder de oudere kerkleden ook afgenomen. Wat we in het begin gezien hebben als kenmerkend voor de tijdgeest heeft niet alleen de jeugd van nu, maar ook de generatie die er aan voorafgaat, de ouders van nu, in bezit genomen. (Op grond van een onderzoek van Felling onder 18 tot 29-jarigen uit '79 lijkt dit een gerechtvaardigde conclusie: de oudsten uit die enquête zijn al 44!). Alleen, doordat de vormen nog in acht genomen worden, wordt het wat ver-sluiërd.

Speerpunt

Daarom, als we antwoorden zoeken op de vraag 'Hoe behouden we de jeugd voor Christus' moeten we hier beginnen. Speerpunt van ons kerke-raadsbeleid moet zijn dat we er aan gaan werken dat alle gemeenteleden – en in de eerste plaats ouders – ook van kleine kinderen – veel meer dan tot nu toe een levende gemeente gaan vormen.

We zijn het er – dwars tegen de tijd-geest in – toch over eens, dat het leven wel één moet zijn? Het evange-lie is radicaal, het betekent een totaal ander leven – Gij geheel anders, jij hebt Christus leren kennen; dat bete-kent vanuit de liefdesrelatie met Chris-tus.

We moeten de gemeenteleden aanvu-ren tot liefde zegt Hebr. 10, dat is: enthousiast maken; ze voorhouden dat ze hun liefdesrelatie met de Here moeten voeden en dat die relatie hun doen en laten moet bepalen.

Echt nieuw klinkt het niet, alleen, we zullen het veel concreter moeten invul-len, verder durven gaan, er intensiever mee aan de slag gaan dan we gewend zijn.

Noten

1. *Opbouw*, 34e jg nr 16, pag. 278.
2. Te publiceren in het volgende nummer van *Opbouw*.
3. Ploeg, P van der, *Het lege Testament*, Franeker 1985.
4. Hart, J.J.M. de, *Levensbeschouwelijke en politi-ke Praktijken van Nederlandse middelbare Scholieren*, Kampen 1990.

Wit begint, zwart wint

H. Algra, Den Helder

De Evangelische Omroep zendt regelmatig programma's uit, waarbij de plaats van de christen in de samenleving een centrale plaats inneemt. Eén van deze programma's was 'Wit begint, zwart wint?' Een aantal vraaggesprekken uit deze serie werd in een bundel opgenomen.

Bij de samenstelling van het pro-gramma en van de bundel was 'Opbouw'-redactielid Pieter van Kam-pen nauw betrokken. De rode draad door de 11 gepubliceerde interviews is, dat het christen-zijn een uitdaging is, een krachtmeting. Die uitdaging zit al in de titel: een confrontatie tussen wit en zwart. „Alsof twee tegenge-stelde kampen, zwart en wit, in een onophoudelijke partij schakel verwik-keld zijn.” Het antwoord lijkt niet vast te staan: de uitdaging zit al in de titel. Wie zou er winnen?

Uitdaging

Veel christenen trekken zich terug in een ivoren toren. Anderen durven voor hun christen-zijn nauwelijks meer uit te komen. Het boeiende van dit boek is, dat mensen aan het woord komen die de uitdaging aan durven. Geen klein hoekje waarin je je maar terug moet trekken, maar „een mogelijkheid om in rust en zonder angst te spreken over Wie je toebehoort” (Michael Green, blz. 71). De geïnterviewden staan mid-den in de samenleving. Je zou hen de Groen van Prinsterer's van deze tijd kunnen noemen.

Er moest voor deze vraaggesprekken veel worden gereisd. De interviews werden afgenomen in de USA, in Groot-Brittannië, Canada, Cyprus en Nederland. De beperking zit in het feit dat er engelstalige en nederlandstalige mensen worden bevraagd. Een uit-breiding met 'anderstaligen' zou mogelijk nog andere accenten hebben gelegd. Hoe kijken christenen in Zuid-Korea, in Japan, in Afrika, in Chili

tegen ontwikkelingen in de samenle-ving aan?

Kijkje achter de schermen

In de inleiding gunt Van Kampen de lezer een blik achter de TV-schermen. Er waren de zorgen over het film-materiaal (zoals röntgen-apparatuur op vliegvelden). Ook het uiterlijk van de geïnterviewden bleek van belang. Iemand moest maar liefst 5 maal van kleding veranderen. Nog lastiger was het uiterlijk....., want: is iemand wel voldoende 'presentabel' voor een tele-visie-programma? Even denk je: doet de EO daar ook al aan mee? Met gevoel voor understatement rappor-teert Van Kampen: „Met karakteris-tieke Nederlandse botheid heb ik hem gevraagd, of hij zelf vond dat hij vol-doende presentabel was.” Waarop de ondervraagde antwoordde dat hij het naar zijn eigen mening op dat punt niet slechter zou doen dan de gemid-delde mens.

Miljoenensteden

Twee bijdragen gaan over het leven in de grote stad. Opmerkelijk is dat het wonen in de grote stad als een uitda-ging wordt gezien. Geen trek uit de

*bemoedigend,
verhelderend en
inspirerend*

stad, maar juist: aan de slag! Dr. Ray-mond Bakke uit Chicago en Stuart Murray in Londen vertellen over het leven in de miljoenensteden. In de wijk waar Bakke woont zijn meer dan 60 nationaliteiten vertegenwoordigd. Slechts 14% heeft een blanke huids-kleur. De kerkdiensten in zijn gemeente worden in 6 talen gehou-den. „Als je echt gelooft dat God er is en dat dit zijn wereld is, moet je de mogelijkheid overwegen dat Hij het is die de hele wereld naar onze steden brengt. Het zou voor ons reden kun-nen zijn om Hem daarvoor te danken en ons te verheugen om de kansen die ons zo worden geboden. Door dit alles heeft ons zendingsveld zich namelijk verplaatst naar onze eigen woonplaats” (Raymond Bakke, blz.

33). De kerk hoort daar te zijn waar de problemen zijn, vindt Bakke. Hij noemt crèches, opknappen van woonbuurten, zorg voor zwerfjongeren, opvang van AIDS-patiënten. Ook in Nederland zien we deze nieuwe vormen van zending en hulpverlening ontstaan, zoals bij de opvang van asielzoekers door de kerken, het werk van Evangelie & Moslims, de activiteiten van 'De Hoeksteen' in Amsterdam-Noord en het werk van de Stichting Kuria in Amsterdam.

Moslims

Boeiend en aktueel is het vraaggesprek met Dr. Canon Patrick Sookdheo. Hij is als moslim opgegroeid en volgde een koranschool. Zijn eerste contacten met het christelijk geloof waren allerminst positief. Hij vond christenen arrogant, trots en racistisch. Een signaal voor onze kerken: hoe gedragen we ons tegenover moslims? Voelen we ons als christenen beter, zijn we als blanken méér dan allochtonen? Later was de bekering van Sookdheo tot het christendom mede een gevolg van christenen die liefde en zorg toonden. Zorg voor de naaste is een onmisbare kant van evangelisatie. Het vraagstuk van de integratie van moslims in de westerse samenleving krijgt in het vraaggesprek ook een ruime plaats. Dat thema komt eveneens in een hoofdstuk over de plurale samenleving (Os Guinness) aan de orde.

In het vraaggesprek wordt de willekeurig-almachtige God van de moslims vergeleken met de God van de Bijbel. Islamieten kennen ook Jezus, maar Hij is niet Gods Zoon, Hij is niet voor de zonden gestorven en Hij is evenmin opgestaan uit de dood. Het interview met Sookdheo reikt in vogelvlucht enkele belangrijke thema's aan ten behoeve van de ontmoeting met moslims. Het is ook een hoofdstuk dat (gedeeltelijk) goede diensten kan bewijzen tijdens een catechisatie-uur. De vragen aan het eind van het hoofdstuk kunnen daarbij als hulpmiddel dienen.

Andere thema's

Het is niet de bedoeling van een boekbespreking om op ieder hoofdstuk nader in te gaan. We melden slechts de andere onderwerpen: Hoe wordt de jeugd bereikt? (Arnold van Heusden); Apologetiek (Michael Green); twee hoofdstukken over de Uitdaging van het New Age-denken (Douglas Groothuis en James Sire); Het bovennatuurlijke en het exorcisme (Vivienne

Stacey) en Christen en kunst (Dr. Calvin Seerveld). Het interview met Dr. Seerveld werd eerder geplaatst in 'Opbouw'. Met het hoofdstuk over het bovennatuurlijke had ik de meeste moeite. Is het wel een bijbels gegeven dat huizen soms 'gereinigd' moeten worden omdat er een occulte macht in huist? Ook het onderscheid tussen bezetenheid en psychiatrische stoornis is een heikel onderwerp. Stacey erkent dit gevaar. Het is niet denkbeeldig dat men in bepaalde kringen te gemakkelijk een psychiatrisch ziektebeeld als 'demonisch' diagnostiseert. Stacey noemt een bepaalde stoornis in dit hoofdstuk 'bezetenheid', maar de kenmerken lijken veel op die van een ernstige psychiatrische stoornis, veroorzaakt door traumatische gebeurtenissen uit het verleden. Ondanks deze vraagtekens ben ik het volmondig met Stacey eens dat occulte machten een grotere invloed hebben in de samenleving dan wij geneigd zijn te denken.

Snelle hap

De inhoud van de vraaggesprekken in 'Wit begint, zwart wint?' is bemoedigend, verhelderend en inspirerend. De beperking zit in het feit dat de inhoud is geënt op snelle verslaggeving. Televisie is immers een snel medium. Daardoor moest de weergave van de visies compact blijven en maakt het boek een minder systematische indruk. Enkele geïnterviewden hebben dikke boekwerken op hun naam staan; zo'n vraaggesprek kan daaruit niet meer dan een uittreksel zijn. Toch is de inhoud van het boek niet oppervlakkig. Er worden belangrijke thema's aangesneden en zinvolle antwoorden gegeven. Dat ligt zowel aan de grote mate van deskundigheid van de geïnterviewden als aan de kennis en ervaring van de interviewers. Het boek biedt een snelle, maar zeker niet ongezonde hap. Dat is handig als je aan een uitgebreidere maaltijd niet toe komt. En wie weet neem je je bij het tot je nemen van zo'n smaakmaker voor om nu eindelijk eens iets van Os Guinness of van Michael Green te gaan lezen....

N.a.v.: Wit begint, zwart wint? Redactie: Drs. Pieter van Kampen. Uitgever: Buijten & Schipperheijn, Amsterdam, 1993. Aan de 11 interviews werden discussievragen toegevoegd. Het boek telt 166 bladzijden en kost bijna 25 gulden.

Je zou de bijbel kunnen vergelijken met een enorme tafel vol uitgelezen spijzen: voedsel dat blijft en nooit bederft. Het is onmogelijk al dat voedsel in één keer te verorberen. Je moet het bij stukjes en beetjes doen.

In de nieuwe rubriek KRUIMELS VAN DE TAFEL (M.R. v.d. Berg) worden u hapklare porties voorgezet. Het merendeel ervan beperkt zich tot echte kruimels. Al etend zal de lezer(es) merken dat de samenstelling van het menu zeer gevarieerd is, een afwisseling die hopelijk doet eten en eveneens enigszins een indruk geeft van de rijkdom en de reikwijdte van Gods Woord.

Kruimels van de tafel

Gespreksstof

Acht dagen na de geboorte van Johannes de Doper is het huis van Zacharias en Elisabeth vol mensen ter gelegenheid van zijn besnijdenis. De mensen uit dat stadje in het bergland van Juda hadden de afgelopen maanden wel stof voor hun conversatie gehad. Eerst was die oude priester Zacharias stom uit Jeruzalem teruggekomen. Dat was raadselachtig. En reken maar dat daarover in dat stadje gepraat werd: wat is er gebeurd? Ze waren daar nog niet over uitgepraat, toen er al weer nieuwe gespreksstof bij kwam: Elisabeth, die oude vrouw, bleek in verwachting te zijn. Aanvankelijk stuitte het gerucht daarvan bij velen op ongelof. Dat bestaat niet, zeiden ze. Dat is onmogelijk bij een vrouw van haar leeftijd. Maar het duurde niet lang of men moest het wel aanvaarden. Constateerbare feiten kun je niet blijven ontkennen.

Natuurlijk maakte ook dat de tongen los. De enige die er niets over zeggen kon, was Zacharias. Er zullen ook wel mensen geweest zijn, die zich afvroegen of er verband bestond met de geschiedenis van Abraham en Sara. Toen hadden ook twee oude mensen een kind gekregen. Zo had God toen een nieuw begin gemaakt. Wat zou God er nu mee voor hebben? Dat waren vragen waarop ze aanvankelijk geen antwoord kregen. Maar op de dag van de besnijdenis, toen het kind de naam Johannes (Jahwe is genadig) gekregen had, werd ook Zacharias' tong losgemaakt en begon hij te profeteren. En in die profetie gaf de Heilige Geest antwoord op die vragen en liet Hij zien wat er aan de hand was, dat er inderdaad een relatie bestond met de geschiedenis van Abraham en dat ze daar in dat kleine stadje oog in oog stonden met Gods grote verlossingsdaden.

M.R. van den Berg, Groningen

Een cruciaal moment?(3)

De zin van het verhaal

Henk G. Geertsema, Ede

In de nu volgende artikelen wil ik de vraag stellen of Ganzevoort de notie van het verhaal niet een te grote plaats toekent. Ik bespreek in dit en het komende nummer die vraag in verband met zijn visie op de mens en op de Bijbel en eindig met een opmerking over het pastoraat.

In de eerste artikelen naar aanleiding van de dissertatie van Ds. R.R. Ganzevoort ging het vooral om de vraag of we vanuit het christelijk geloof moeten zeggen dat het lijden altijd zin heeft. Ik heb geprobeerd duidelijk te maken dat er op dit punt een merkwaardige spanning bij Ganzevoort aanwezig is. Aan de ene kant geeft hij duidelijk een negatief antwoord op deze vraag: we kunnen de gebrokenheid van het leven niet altijd doorzichtig maken tot op God. Aan de andere kant zit in de notie van verhaal zoals hij die hanteert, een element dat de indruk wekt alsof we aan alles wat ons overkomt een zinvolle plaats in ons levensverhaal moeten kunnen geven, omdat er anders van een zingevingscrisis sprake is. In het vervolg gaat het dus over het verhaal als zodanig.

De betekenis van het levensverhaal

Wie ben ik? Waarom reageer ik zoals ik dat doe? Als antwoord op deze vragen kan ik wijzen op bepaalde karaktereigenschappen. Ik ben opvliegend of reageer secundair. Ik ben optimistisch of juist niet. En zo zou er een heleboel te noemen zijn. Op deze manier kan ik een beeld geven van mijzelf, aantrekkelijk of minder aantrekkelijk, mee afhankelijk van de vraag hoe eerlijk ik ben en hoe goed ik mezelf ken.

Toch blijft zo'n beeld in zekere zin in de lucht hangen. Het is als het ware losgemaakt uit de tijd. Mijn eigenschappen zeggen niets over waar ik geboren ben. Wat mij in mijn jeugd overkomen is. Hoe diep ingrijpend

bepaalde gebeurtenissen mijn leven hebben beïnvloed. Als ik het verhaal daarvan vertel, wordt het beeld veel concreter. Mijn karakter is immers mee gevormd in mijn vroege jeugd. Hoe ik nu reageer in bepaalde situaties kan te maken hebben met traumatische ervaringen uit het verleden. Wil iemand mij echt begrijpen dan moet hij in ieder geval ook mijn levensverhaal kennen. Dat geldt ook voor mijzelf. Tot mijn zelfkennis behoort een beeld van mijn geschiedenis. Niet in de zin van alleen maar de feiten van mijn leven. Waar ik geboren ben. Waar ik gewoond heb. Waar ik op school ben geweest. En, belangrijker, wie mijn ouders zijn, mijn zussen en broers, als ik die heb. Of ik getrouwd ben of niet. Die feiten maken wel deel uit van mijn levensverhaal, maar het gaat om meer. Het gaat er vooral om hoe ik de betekenis van al deze feiten ervaar. Is het beeld positief of negatief? Ben ik op school veel gepest en heb ik daarvan blijvende littekens overgehouden? Of denk ik met plezier aan mijn schoolperiode terug? Heb ik door de houding van mijn ouders een sterk gevoel van zelfvertrouwen gekregen of heb ik, omdat zij altijd vooral kritiek hadden, een heel negatief beeld van mezelf? Wie ik ben, staat niet los van mijn levensverhaal en hoe ik dat zelf ervaar. In het boek van Ganzevoort neemt de notie van het levensverhaal een belangrijke plaats in. Om mensen pastoraal te kunnen helpen, moet je eerst

*het maakt het
leven wel
onuitsprekelijk
vermoeiend*

naar hun verhaal luisteren. Dat is in de praktijk, denk ik, altijd ook wel beseft, maar het is pas in de laatste tijd dat hierover bewust veel is nagedacht. Sterker, het verhaal wordt tot uitgangspunt genomen om een theoretisch kader voor het pastoraat te ontwikkelen. De dissertatie van Ganzevoort maakt duidelijk hoe groot het aantal boeken is dat met het oog hierop al is geschreven. Daarbij

komen allerlei belangrijke gezichtspunten naar voren. Dat ligt ook voor de hand, als onze levensgeschiedenis en de manier waarop wij die zelf zien, zo belangrijk is om te begrijpen wie we zijn. Maar er zijn ook problemen. Op een paar daarvan wil ik wijzen.

Wie is de verteller?

Van belang is op te merken dat het verhaal als een model functioneert om zicht te krijgen op wat het betekent dat wij mens zijn. Allerlei elementen van een verhaal, zoals de verteller, het doel, het publiek, worden gebruikt om iets over onszelf duidelijk te maken. Weliswaar vat Ganzevoort de mens als zodanig niet op als een verhaal, maar hij probeert wel de identiteit van de mens en zijn leven in relaties vanuit het verhaal als model te verhelderen (296). Daarom bespreekt hij vragen als: wie vertelt het verhaal? en: wat is het doel van het verhaal? Ik begin bij de laatste vraag. De eerste komt dan vanzelf wel aan de orde. Het doel van het verhaal is tweemaal. 'Het eerste doel is dat door het verhaal de mens zichzelf kan worden, zijn en blijven; het tweede doel is dat door het verhaal de mens een relatie legt met de ander, en die relatie concreet gestalte geeft. Bij het eerste doel gaat het om de persoonlijke identiteit, dat wil zeggen dat er een besef is van continuïteit en uniciteit van het eigen leven.' ... 'Bij het tweede doel gaat het om de sociale identiteit, dat wil zeggen dat ik door de ander erkend wordt in mijn persoon-zijn. Het criterium waarop verhalen beoordeeld worden is daarom de mate waarin de selectie en ordening door de verteller zelf (persoonlijke identiteit) en door zijn toehoorders (sociale identiteit) als legitiem en acceptabel wordt ervaren' (298v).

Eigenlijk functioneert het verhaal hier op tweemaal manier. Het is een model waaraan elementen ontleend worden om iets over de mens te zeggen. Tegelijk is het verhaal dat de mens vertelt, zelf wezenlijk. Het is niet alleen een model om iets duidelijk te maken, het levensverhaal is zelf wat iemand typeert, waardoor hij zichzelf wordt en relaties heeft met anderen. Maar daarin ligt tegelijk het problematische.

Het betekent namelijk dat mijn identiteit helemaal een prestatie van mezelf wordt. Weliswaar in samenhang met de wereld om mij heen. De wijze waarop ik betekenis geef aan allerlei 'feiten' van mijn bestaan staat niet los van de cultuur waarin ik leef. Allerlei waarden en normen bijvoorbeeld ontleen ik aan mijn opvoeding. Maar dat neemt niet weg dat mijn identiteit door mijzelf tot stand gebracht moet worden.

Hoe sterk mijn identiteit als resultaat van mijn eigen inspanning wordt gezien, blijkt uit het volgende citaat, ontleend aan Peukert, dat tweemaal bij Ganzevoort voorkomt: 'Ego-identiteit is de voortdurend bedreigde en telkens opnieuw te leveren prestatie om met het oog op eigen ervaringen en verwachtingen van de ander te besluiten hoe, en als wie, ik bestaan kan, en wel zo dat ik dit voor mij zelf en anderen begrijpelijk maken en op verantwoorde wijze motiveren kan' (252, 302).

Ik zal niet ontkennen dat iets dergelijks voorkomt. Maar het maakt het leven wel onuitsprekelijk vermoeiend. Het betekent namelijk dat ik voortdurend erop gespitst moet zijn mijn

Mijn bestaan is immers ook voor mijzelf gegeven

bestaan te rechtvaardigen voor mijzelf en voor anderen. Daartoe dient dan het levensverhaal. Het lijkt een vorm van zelschepping, niet wat betreft de feiten – die heb ik grotendeels niet in de hand – maar wat betreft de 'zingeving', welke betekenis ik aan de feiten geef. Die betekenis moet ik kunnen verantwoorden voor mijzelf – mijn persoonlijke identiteit – en voor de anderen – mijn sociale identiteit. Het lijkt mij toe dat wat Ganzevoort vanuit het levensverhaal probeert duidelijk te maken over ons menszijn op gespannen voet staat met wat hij later opmerkt over het kernwoord van de genade dat de verschillende bijbelse verhalen overkoepelt. Voor genade is immers kenmerkend dat zij geen voorwaarden vooraf stelt, dat zij niet van verdiensten, van onze prestaties, afhankelijk is (341, 342). Is het niet wezenlijk voor het christelijk geloof dat aanvaarding niet verdiend behoeft te worden? Niet bij God, maar daarom ook niet bij mensen? Als dat zo is, kan onze identiteit dan zozeer van onze eigen prestatie afhankelijk zijn?

Ik kom op die vraag terug, maar noem eerst nog een ander probleem. Om het verhaal als model op mijn menszijn te kunnen toepassen, moet Ganzevoort onderscheid maken tussen mij als verteller en mij als object van de vertelling. Ik vertel immers een verhaal over mijzelf. Ik kom voor in de eerste en in de derde persoon. Mijn identiteit is het resultaat van mijn vertellen. Die identiteit betreft dus alleen 'mij' in de derde persoon. Of, met andere woorden, ik moet onderscheiden tussen mij als auteur en mij als onderwerp van het verhaal. Mijn identiteit betreft mij zoals ik in het verhaal voorkom, niet mij als auteur (302, vgl. 251v). Dit onderscheid heeft natuurlijk iets kunstmatigs, maar tegelijk wijst het op een fundamenteel probleem: wie is deze auteur? Blijft de 'ik' van de verteller niet een grote onbekende? Het is het probleem van de gegevenheid van het 'ik' die aan het vertellen vooraf gaat, de 'auteur' van het verhaal, de 'ik' die de schepper is van zichzelf.

'Ik' ben eerst als 'jij'

Ik kan het punt waarom het mij gaat ook duidelijk maken vanuit de groei van het besef van identiteit. Ganzevoort wijst op de ontwikkeling van de verhalen zoals die bij kinderen voorkomen vanaf hun vroege jeugd: eerst zonder veel samenhang en met weinig onderscheid tussen feit en fantasie, later meer geordend en verankerd in de werkelijkheid (304). Daar zit natuurlijk wel wat in. En deze ontwikkeling heeft zeker ook te maken met het zelfverstaan en het besef van het kind wie het is. Toch denk ik, dat aan dit groeiend zelfbesef vanuit de activiteit van het kind zelf nog iets vooraf gaat dat fundamenteeler is. Het zelfbesef als mens groeit vooral, doordat iemand als kind als zodanig wordt erkend. Het wordt als unieke persoon door de moeder en de vader aangesproken. Vanaf het eerste begin. Het kind is niet eerst een 'ik', in de eerste persoon, het is eerst een 'jij', in de tweede persoon. Als zodanig wordt het aangesproken. Als zodanig wordt het aanvaard. Daarop reageert het ook. Het kind antwoordt.

Deze relatie van aangesproken worden en antwoorden is mijns inziens fundamenteeler voor het besef van identiteit en de ontwikkeling daarvan dan het 'levensverhaal' in de zin van Ganzevoort dat het kind gaandeweg gaat vertellen. De identiteit komt niet vanuit het kind als subject tot stand, als een prestatie van zichzelf, maar in de relatie waarin het als unieke men-

selijke persoon aangesproken worden essentieel is. De erkenning gaat vooraf aan het antwoord.

De winst die op deze wijze geboekt kan worden is tweërlei. We krijgen zo zicht op de gegevenheid van het 'ik'. De 'auteur' blijft niet langer zelf een onbekende. Ik ga immers niet langer als 'auteur', in de eerste persoon, vooraf aan 'mij' zoals ik in mijn eigen verhaal tot stand gebracht ben. Want ik ben in de eerste plaats een 'jij', een 'gegeven' voor anderen. En op deze wijze kom ik tot besef van mijzelf. En binnen deze relatie komt gaandeweg mijn eigen verantwoordelijkheid aan de orde. Mijn antwoord vormt zeker ook een deel van mijn identiteit. Mijn verantwoordelijkheid is wezenlijk voor mijn mens-zijn. Maar daar begint het niet. Zij hoeft mijn bestaan niet te dragen. Kan dat trouwens ook niet. Mijn bestaan is immers ook voor mijzelf gegeven. (Ik spreek daarom ook liever van zelfverstaan dan van levensverhaal).

Nauw verbonden met dit eerste winstpunt is dat ons schepsel zijn van God met daarin 'de liefdevolle toewending ... zonder voorwaarden en verdiensten vooraf' (342) nu niet meer haaks staat op ons verstaan van identiteit. Hoe belangrijk ook de erkenning van ons menszijn in het aangesproken worden binnen menselijke relaties is, het is pas in het mij aangesproken weten door God als Schepper en Verlosser, door God de almachtige Vader, dat ik het diepste besef ontvang van wie ik ben: aangesproken door God, die mij roept om te leven in relatie van persoon tot Persoon met Hem die in Jezus Christus heeft laten zien Wie Hij is en voor mij wil zijn.

Het lied van de christelijke gemeente

H.R.S. Van der Veen

In dit artikel wil ik ingaan op de moeilijke kwestie wat een lied tot kerklied maakt, zonder hierover het laatste woord te kunnen spreken. Na de discussie in Opbouw over 'Liedboek-2000' past het mij niet me daar nu nog in te mengen, maar toch is het niet uitgesloten dat ik, waar de discussie het kerklied raakt, mij niet onbetuigd zal laten.

Liturgie en lied

Van oudsher is eredienst altijd de ontmoeting van God met Zijn volk geweest. In het oude verbond stond de priester, de profeet of de koning tussen God en Zijn volk. Zo sprak de Here door en tot de enkeling tot Zijn volk. In het nieuwe verbond mag de gemeente als profeet, priester en koning spreken tot God door Jezus Christus. In de oudtestamentische eredienst klonk het: "Spreek Heer, Uw knecht hoort!" Dat werd in het Nieuwe Testament: "Spreek Heer, Uw gemeente hoort!", maar evenzeer: "Hoor Heer, Uw gemeente spreekt!" Het horen van Gods Woord, het ontvangen van de tekenen, het bidden en zingen tot God is één geheel geworden. Zo zijn wij als gemeenteleden geen toeschouwer of toehoorder, maar deelnemer aan de liturgie. Wij verwoorden niet alleen wat generaties vóór ons spraken en zongen, maar wij brengen ook de noden van onze tijd in. Wij zoeken en geven antwoorden op wezenlijke vragen van het leven met God juist in deze tijd. Maar dat doen wij in grote verbondenheid met vorige generaties. En zo is het lied in het geheel van de liturgie opgenomen. Het is een gedicht dat door de christelijke gemeente op de lippen wordt genomen. Wij zingen ons daarin uit in vreugde en leed. Wij loven onze God en Schepper en Heer. Wij smeken Hem om uitkomst in moeilijke tijden. Daarom moet het lied een volwaardige

plaats hebben binnen het geheel van de liturgie. Zo alleen kan het functioneren.

Het volkslied

De kerk kan niets beginnen met het volkslied, waar de nationale toon teveel gaat overheersen en het volk van God dreigt samen te vallen met de natie. Anders is het met liederen uit de tijd van de Reformatie, waaraan christelijke waarden ten grondslag liggen en waarin geloofs- en vrijheidsstrijd bezongen wordt. Denkt u maar aan het Wilhelmus en aan de Valerius liederen in het Liedboek voor de Kerken.

De kerk kan evenmin iets beginnen met het volkslied in de zin van 'levenslied' van de 'gewone mens'. Als we uitsluitend de stem van het volk beluisteren en op geen enkele wijze de stem van God, valt zo'n lied af als kerklied.

Het volkslied verschilt van het kunstlied, doordat het geschreven is in eenvoudige, begrijpelijke woorden en beelden. Het wil echter niet zeggen, dat het niet poëtisch van aard kan zijn. Men wil immers de werkelijkheid bezingen, als het ware oproepen. De kerk heeft wél iets met het volkslied als levenslied, zodra het gaat om het héle menselijke leven. Niet zoals wij dat uit onszelf ervaren, maar zoals het verschijnt in het licht van Gods Woord. Wat geloof, hoop, liefde, schuld, nood en eenzaamheid is, wordt in dat licht gezien, pas goed zichtbaar. Dan herkennen wij onszelf in Gods licht. Het lied in de eredienst zal meestal functioneren als volkslied, omdat het voor iedereen is en ook in de taal van iedereen gezongen wordt.

Het geestelijk lied

Mensen die naar de kerk gaan om hun godsdienstige behoefte te bevredigen en de eredienst zien als een bijeenkomst, waar in eigen noden en behoeften zal worden voorzien, hebben genoeg aan een geestelijk lied. Zo'n lied geeft vaak een individueel antwoord op vragen van de gelovige. Het geestelijk lied is in deze zin niet gericht op de gemeenschap, maar op het individu. Vaak wordt op het gevoel gespeeld.

Er zijn veel van zulke liederen, met name in opwekkingsbewegingen. Maar zij staan op gespannen voet met het kerklied, waarin niet het individuele beleven voorop staat, maar de beleving van de Gemeenschap der heiligen in de diepste zin van het woord. Het kerklied is niet subjektief, maar in diepste wezen een objectieve weergave van de lof Gods, waarin het individu met al zijn vragen en twijfels is opgenomen. Elk kerklied is wél een geestelijk lied, nl. als voertuig van de Geest. Maar het omgekeerde is niet het geval. Want het kerklied is het lied van de Gemeenschap als het Lichaam van Christus.

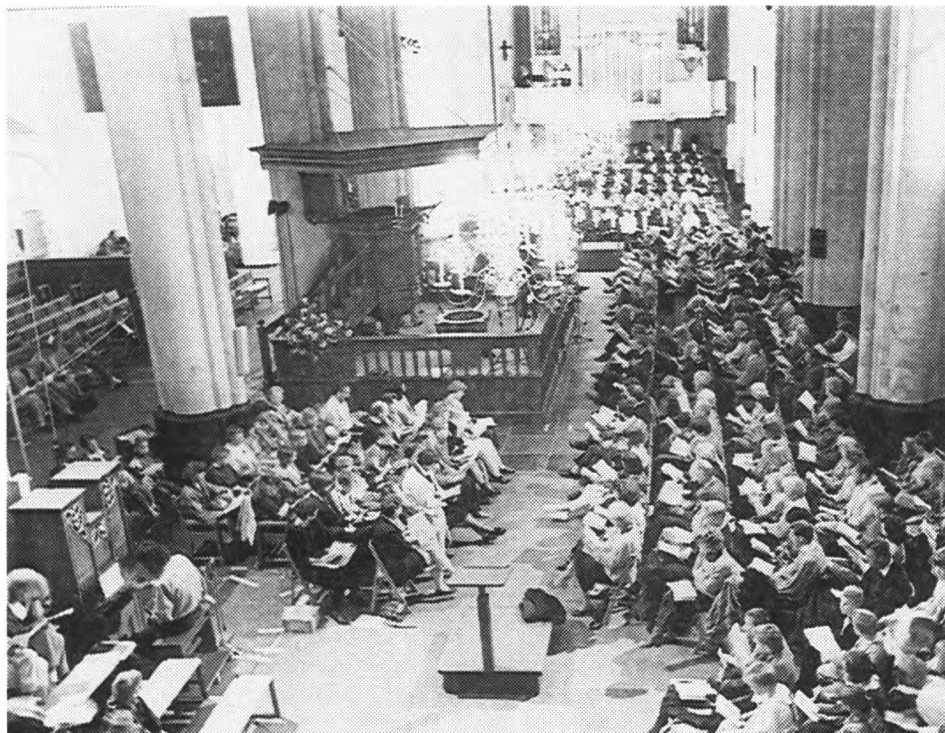
Theologisch aspect

De Heilige Schrift is de enige betrouwbare bron voor de lieddichter. Bijbelse noties, trefwoorden, begrippen en beelden beheersen als vanzelf in hoge mate het lied van de gemeente. Daarbij moet het bijbels taalgebruik niet ontaarden in vrome stoplappen en clichés. Het gebruikte woord of beeld, ontleend aan de Schrift, moet functioneel zijn, werkelijk dienstbaar aan dat wat beleden en gebeden wordt. Daarom moet de dichter zijn Bijbel kennen met het hart en vertrouwd zijn met God in Zijn Zoon Jezus Christus. Het verstaan van de Schrift, de relatie tot God en de medemens, de houding ten opzichte van liturgie en traditie spelen een grote rol in de woorden die de dichter kiest.

Literair aspect

Een kerklied kan op zijn inhoud theologisch beoordeeld worden. Het lied is echter méér dan theologie, dat redenerend en argumenterend is. De tekst van een gemeentelied zal poëzie moeten bevatten, op de Schrift geënte poëzie. Niet iedereen beschikt over een dichterlijke gave. Het gaat om een woordkeus die de woorden niet gewoon doet zijn, maar leven inblaast. Wat gezegd wordt is van andere toon en allure dan de theologische verhandeling. Toch behoeven kerkliederen geen echte kunstliederen te zijn, maar wel voluit poëtisch. Met zijn/haar taalcreativiteit stelt de dichter zich ten dienste aan en in de gemeente van Christus. Zijn gedichten zullen ver-

staanbaar moeten zijn, zodat de mensen contact kunnen krijgen met de poëtische taal. Het volk van God bedient zich aldus van een eigen, dichtelijke taal, die geleerd moet worden. De grote woorden die wij boven onszelf uit zingen, dringen diep in ons door, worden vlees en bloed. De christelijke gemeente zal geen genoeg nemen met een type liederen, waarin eindeloos dezelfde woorden worden herhaald of gevarieerd, die eigenlijk nietszeggend zijn. Men mag van de gemeente iets verwachten en daarom mogen we hoge eisen stellen aan het lied, dat van God gegeven is.

Muzikaal aspect

Zingen is een vorm van biddend spreken en daarom is niet alleen de tekst van het allergrootste belang, maar evenzeer de melodie. God troont immers op de lofzangen van Israël. Wij kunnen Hem nooit genoeg eren. En wij doen dat op verhoogde toon. Daarom moet de kerk eveneens hoge eisen stellen aan de melodie, die niet alleen beter, maar vooral anders is dan iedere aangenaam klinkende deun. Ze wil immers muziek-voor-God zijn.

Vele melodieën in het Liedboek, denk allereerst aan onze schitterende psalmen, maar ook etterlijke klassieke gezangen, bezitten een eigen zeggingskracht. Ze betekenen een muzikale uitdrukking voor ons-zijn-voor-God.

Een melodie kan fungeren als drager van de tekst, in een eerbiedige objectieve sfeer. Wij vinden die werkwijze in veel kerkliederen terug, b.v. in gezang 122 "Kom tot ons de wereld wacht". In dezelfde lijn klinken ook gezang 137 "Kom, Schepper Geest", gezang 168 "O Jezus Christus, licht ze bij" en gezang 183 "O Hoofd vol bloed en wonden".

De melodie kan echter ook de tekst uitbeelden: in een toonsprong, een bepaald ritme, een herhaling, een toonverheffing in b.v. "al-zo-hoge", en een geleidelijk neerdalende lijn op "van de hoge hemel neer". Beide voorbeelden komen uit gezang 145 "Nu zijt welkome". Het stijgend hoornsignaal van de nachtwaker weer klinkt in de aanhef van gezang 262 "Op, waakt op, zo roept het luide". De volledig stijgende toonladder tekent de hemelvaart van Christus Jezus tastbaar uit in gezang 228 "Ten hemel opgevaren is...". Soms kunnen woorden inhoudelijk worden uitgebeeld, zoals in gezang 184 "Met de boom des levens", in de woorden "wegend op zijn rug", "goede vrucht", "doe ons weer herrijzen uit de dood".

De componist kan nog een andere bedoeling hebben met een liedtekst, nl. om een gevoelvolle, muzikale zeggingskracht van de tekst een passende gestalte te geven, b.v. in gezang 25 "Het volk dat wandelt in het duister". Zo is in de functie van de melodie ten opzichte van de tekst een meerwaarde

toegevoegd die de christelijke gemeente gegeven is, om de grote woorden extra kracht te verlenen. Daarom houdt zo'n gemeente zich niet bezig met zgn. vlotte meezingers uit Johannes de Heer, Youth for Christ, Opwekking of E en R-bundel. Zulke liederen hebben geen kerkelijke, maar evangeliserende functie.

De gemeente gewogen...

Wij moeten heel voorzichtig zijn met het be-(ver-)oordelen van liederen uit het Liedboek voor de kerken, zoals dat gebeurd is in een artikelenserie rondom Liedboek-2000. Want, zoals ik aantoonde, het kerklied vertoont vele aspecten, die wij moeten laten meewegen in onze beoordeling. Ik kan mij heel goed vinden in een uitspraak over het Liedboek in Opbouw van 9 september '94: "Ik prijs mijzelf gelukkig de kerk te mogen dienen middels een inhoudelijk en muzikaal zo rijke bundel als het Liedboek-73 "in onbesneden staat". Maar ik kan mij er totaal niet in vinden dat er ned. geref. kerken zijn, die naast het Liedboek een eigen bundel gaan samenstellen met kinderliederen en evangelische liederen uit reeds genoemde bundels. Dus voor elk wat wils. Ik denk dan aan wat ik las in Opbouw van 21 okt. 1994 in het artikel "Liedboek-2000?": "Bewust is gekozen voor een losbladige uitgave. Wat nl. op een bepaald moment populair is, kan na een aantal jaren weer uit de gratie zijn en andersom natuurlijk. Af en toe wordt een lied uit de bundel voor of tijdens de dienst gezongen."

Echte kerkliederen zijn nooit kortademig, nooit wegwerpartikelen of ééndagsvliegen, want het gaat uiteindelijk toch om de blijvende, eeuwige dingen! Is er dan geen plaats voor eigentijdse liederen naast het Liedboek? Natuurlijk, mits ze niet alléén eigentijds klinken, maar ingebed zijn in de traditie van liturgie en kerklied. Evenzo is er plaats voor het kinderlied, maar alleen als voorbereiding op het Liedboek. Elke kerk zijn eigen bundel met overal-vandaan-geplukte-liederen? Neen! Gemeente, houd vast wat gij hebt aan goede psalmen en gezangen! Zoek samen met deskundigen, in gebondenheid aan de Schrift en in verbondenheid met de kerk van alle eeuwen, naar liederen, die van levensbelang zijn voor de christelijke gemeente. Want het mag niet zo zijn dat de gemeente inzake haar liedkeus gewogen en te licht zou worden bevonden!

Over o.a. het koffertje van God

Ik ga deze keer verder met iets te vertellen over de preek, die ds. A.C. Korbijn op zondag 12 februari 1995 hield in de hervormde kerkdienst van Rossum in de Bommelerwaard. Voor de ongerusten, die denken, dat ik mogelijk die zondag daar in de kerk ben geweest, vertel ik er maar bij, dat de preek is opgenomen in het boekje 'Hoog water in Rossum'.

Over die koffier van God werd apart gesproken met de kinderen. Die kinderen hadden meestal hun eigen koffertje. Wat namen ze mee en wat konden ze meenemen? Het gesprek eindigde met een gesprek over Gods 'koffer' op het moment dat de grote vloed kwam. God 'nam mee' mensen en dieren, „omdat die voor Hem het belangrijkste zijn”.

En nu verder de preek, waarin het o.a. ging over de storm op het meer.

„Heer help ons, wij vergaan! Een gebed, een kreet uit de afgrond van doodsangst, help ons. Ook vorige week is dat bij menigeen uit het hart naar boven gegaan: Heer help ons. Bij degenen die de zandzakken vulden, bij degenen die de wind zagen draaien, bij degenen die hun bedrijf, hun bestaan, in gevaar zagen komen. Maar ook op andere momenten in ons leven zal dat gebed gedaan zijn en nog gedaan worden. Want als de golven over ons hoofd slaan is er maar één die ons nabij blijft, zo weten we. Dan is er maar één die werkelijk helpen kan: Onze hulp is in de Naam van de Heer..”

De storm gaat liggen. Jezus staat op. Hij blijkt de golven meester te zijn. En ze komen allemaal veilig aan land.

„Net als Noach die uit de Ark, in het hebreuws staat er: uit zijn doodskist stapt, en opnieuw voet aan de grond krijgt, geraken ook Jezus en zijn discipelen aan land. Tweemaal klinkt hier tussen de regels door het paasverhaal: door de machten van de dood heen geholopen door de Heer krijgen mensen opnieuw vaste grond onder de voeten. Zo wordt het nog talloze malen meer verteld in de bijbel. Steeds opnieuw komt God mensen te

hulp als het er om spant, als ze ten einde raad zijn...”

In de preek werd toen weer even terug gegaan naar Noach.

„Nooit meer, zegt God tegen Noach, en Hij hangt zijn boog, versierd met vrolijke kleuren, in de wolken. Het woord, dat hier voor boog gebruikt wordt heeft te maken met de pijl en boog, het wapen, niet met een poort of zo, wat ook wel eens gedacht wordt. God hangt zijn wapens, waarmee Hij zich een keer tegen de mensen gekeerd heeft, voor iedereen zichtbaar, in de wolken, zoals wij soms een geweer aan de schoorsteen kunnen hangen dat niet meer gebruikt wordt. De strijdbijl wordt begraven, er daagt een nieuw begin.

Nooit meer hoef je bang te zijn dat er iets over je komt waaruit geen redding meer mogelijk is. Nooit meer zal Ik tegenover de mens gaan staan en het kwaad zijn gang laten gaan. Dat beloof Ik, zo zegt God. Nooit meer zal Ik mijn geduld verliezen en de mensen en hun kwaad zo hun gang laten gaan dat ze ten onder zullen gaan in hun kwaad. Steeds opnieuw zal Ik er paal en perk aan blijven stellen.

En God sluit een verbond met de mens, verbindt zich aan hem en aan zijn lot, tot redding, tot heil, en Hij geeft hem opnieuw de wereld in handen, om er wat van te maken. Dat verbond heeft God vernieuwd in zijn Zoon. Hij voer over de wateren van de dood naar het droge van een nieuwe toekomst. Dat verbond vernieuwt Hij dag aan dag met ons...”

Hij belooft ons, dat wij „niet uit Zijn handen kunnen vallen”. En telkens als we de regenboog zien, worden we er aan herinnerd.

„Niet dat er nooit meer watersnood zal zijn. Niet dat mensen niet meer zullen verdrinken. Niet dat ons niets meer overkomen zal. Maar dat God zich voorgoed aan onze kant gesteld heeft.”

Nooit meer zal een vloed zoveel ruimte krijgen, dat hij de hele wereld zal kunnen bedekken. Het slot van de preek was zó:

„Wij zijn net als Noach opnieuw thuis gekomen. Onze voeten hebben weer vertrouwde grond onder de voeten. Ook voor ons is er de gelegenheid om opnieuw te beginnen: heel concreet hier in de Bommelerwaard nadat we

een week de tijd gehad hebben om ons te realiseren wat belangrijk voor ons is, wat ons leven uitmaakt. Een ervaring rijker denken we voortaan misschien anders over onze spullen, over elkaar, en denken we misschien ook anders over diegenen die veel verder van huis dan wij om onze gastvrijheid vragen. Een nieuw begin, ook vandaag, hier in deze dienst, met de vergeving en de zegen van onze Heer in onze harten, als mensen van God op weg gezet om de aarde te bewerken en te bewaren zoals God, om er iets goeds van te maken, aan dreiging en kwaad paal en perk te stellen, met Gods hulp. Amen.”

Een troostrijk woord. Die troost konden we tijdens en na de evacuatie wel gebruiken. Het was niet niks. De dreiging van het water was er. En als de dijken waren doorgebroken, dan waren we nu nog niet uit de narigheid geweest. Drogen kost nu eenmaal tijd. In de dienst te Rossum werd o.a. gezongen Lied 447 : 1 en 3:

„God gaat zijn ongekende gang vol donkre majesteit,
die in de zee zijn voetstap plant
en op de wolken rijdt.

• Geliefden Gods, schept nieuwe moed,
de wolken die gij vreest.
zijn zwaar van regen, overvloed
van zegen die geneest.”

P.C. van Wijk, Zaltbommel

Voor de kinderen

In deze puzzel worden steeds drie antwoorden gegeven waarvan er twee fout zijn. Schrijf de letter op die achter het goede antwoord staat en je vindt een wens.

1. Wat is het zevende gebod?		7. Welke richter mocht zijn haar niet afknippen?	
Gij zult niet stelen.	U	Simson	K
Gij zult niet doodslaan.	V	Gideon	D
Gij zult niet echtbreken.	F	Otniël	S
2. Hoe heette de moeder van Samuël?		8. Wie maakte het gouden kalf?	
Martha	P	Mozes	F
Hanna	Y	Elia	B
Ruth	G	Aaron	A
3. Waar vroeg Salomo om aan God?		9. Aan welke beek kreeg Elia van de raven te eten?	
Rijkdom	A	Kidron	V
Gezondheid	M	Krith	N
Wijsheid	N	Abana	T
4. Daniël en zijn drie vrienden weigerden het eten dat werd opgediend. Wat kregen ze toen?		10. Naar welke plaats moest Jona gaan?	
Groente	E	Jericho	G
Vlees	T	Samaria	S
Brood	K	Ninevé	T
5. Saul was op weg om Christenen te vervolgen toen hij door God werd gestopt. Hoe?		11. Welke neef van Abraham ging met hem mee naar het beloofde land?	
Hij werd blind	V	Lot	I
Hij werd doof	M	Noach	D
Hij werd verlamd	O	Isaak	R
6. Wie werd alles afgenomen om te zien of hij echt vertrouwde op God?		12. Een van de rivieren die Naäman noemde.	
Abraham	C	Nijl	R
Job	A	Eufraat	S
David	B	Parpar	E

De oplossing van de vorige maal was:

Waterdieren

Bultrug
Dolfijn
Haring
Kabeljauw
Kameleon
Paling
Pieterman
Schol
Tong
Zeeduivel

Landdieren

Antilope
Baviaan
Gnoe
Hermelijn
Impala
Lama
Luipaard
Lynx
Poema
Zwartvoetbunzing
Poema

Luchtdieren

Jan van Gent
Lepelaar
Papegaaiduiker
Patrijs
Roerdomp
Stern
Toekan
Tureluur
Visdiefje
Winterkoninkje

Afscheidsfeestjes

'Kan ik een afscheidsfeestje geven voor de meisjes van de klas?' vraagt mijn jongste dochter. Ik knik gedachte-loos. 'Mogen ze allemaal blijven sla-pen?' is de volgende vraag. 'Hmm', zeg ik nog steeds afwezig. 'Hoor je eigenlijk wel wat ze vraagt?' zegt Koos. 'Slapen. Hier. Die hele meiden-klied. Weet je nog van een paar maan-den geleden. Ik ga niet weer een nacht op de slaapbank in de kamer'. Ach, dat is waar ook. Een slaapfeestje was dat. Nou, dat hebben we geweten! Onze slaapkamer was voor dat doel het meest geschikt. Twee melden op ons bed. De rest rondom op lucht-bedden en matrassen. De herinnering aan die nacht, met het telkens opklaterend gefluister en gefluister, schoot bliksemsnel door mijn hoofd. En mijn antwoord was dus een krachtig: 'Neen!' 'Zullen we met ze gaan gour-metten?' stelde ik snel voor toen ik haar teleurgestelde gezicht zag. Dat was een gouden idee. Klaar dus. Dacht ik.

'Ik wil graag een afscheidsfeestje geven voor de jeugdvereniging en een paar lui van school', zegt onze zoon twee dagen later. Ik zucht in stilte. 'Hoe wil je het doen?' vraag ik voorzichtig. 'Een barbecue lekker in de tuin. Het is toch zomer, dus... En ik verzorg het allemaal zelf en ruim alles weer netjes op.' Ach ja, natuurlijk, dat weet ik wel. Maar deze weken voor onze verhuizing zijn zo hectisch! Ik zie tegen die extra dingen gewoon op. Bovendien word ik ziek van het woord 'afscheid'. En het woord 'feest' vind ik daar al helemaal niet bij passen. Nee, ik neem geen afscheid. Dat hoort voor mijn gevoel bij doodgaan. Ik sluit een fase in mijn leven af. Straks woon ik in een andere stad. Maar de mensen die ik hier heb leren kennen, hoop ik terug te zien. En mocht er iemand echt afscheid moeten nemen, wat dan nog? We zien elkaar weer terug. Het gourmetfeestje ging door, bin-nen. Het barbecuefeestje is ook door-gegaan – buiten in de stromende regen...

Ytje Veefkind-Eenkhorn, Krommenie

Woord en beeld

Beeldende taal?

Een andere wijze om toch aan de beeldcultuur tegemoet te komen, is niet het beeld tegenover het woord plaatsen, maar het woord zelf meer beeldend te maken. Beeldende verkondiging. Sprankelende preken waarin het evangelie met en in alledaagse beelden dicht bij huis komt. Net zoals Jezus zelf deed in zijn gelijkenissen. Beeld en woord roepen daarin elkaar op en vloeien in elkaar over. Een prikkeling voor oog en oor beide, en daarom ook voor het hart. Ik geef toe, zo zou het misschien moeten zijn, het is de meest ideale en wenselijke situatie. Maar voor hoeveel voorgangers is dit in de praktijk weggelegd? Hoeveel predikanten kunnen dan niet meteen hun toga aan de kapstok hangen omdat dit hen ten enenmale niet lukt? Als straks in een volgroeide beeldcultuur alleen de op één hand te tellen begenadigde taalvirtuozen nog aan het woord mogen komen, dan wordt de verkondiging een zeer schaars goed, voorbehouden aan een kleine elite van predikheren en -vrouwen die het nog enigszins tegen de mediatalenten van vlot ogende en babbelende televisiepresentatoren kunnen opnemen.

De zwakheid van het woord

Hoe dan ook, steeds duidelijker wordt in elk geval dat het woord op veel fronten het waarschijnlijk moet afleggen tegen het beeld. Wat uiteindelijk daarvan de gevolgen zijn voor het kerkzijn, zou ik niet durven zeggen, behalve dat ze ingrijpend zullen zijn en om een fundamentele bezinning vragen.

Het gesproken mensenwoord, als voertuig voor het Woord, zal in de verdrukking komen, zal in z'n soberheid als een dwaasheid ervaren worden. Wie kan er straks in een wereld waar t.v. en video van jongsaf aan de ogen hebben geprikkeld, nog werkelijk luisteren naar een preek van 20 minuten?

Maar laten we ons van de weeromstuit niet verleiden tot louter cultuurpessimisme, want daar schieten we weinig mee op. Bovendien, Paulus wist wel beter: het dwaze van God is wijzer dan de mensen en het zwakke van God is sterker dan de mensen. En, om

mee te eindigen: in den beginne was het Woord, niet het beeld.

Dit is het slot van een artikel, dat Dr. E. van der Veer te Midwolda schreef in de 'Groninger Kerkbode' (gereformeerd). We bevinden ons midden in een veranderingsproces, dat steeds meer onze samenleving gaat beheersen. Het visuele staat voorop. Dat boeit. Je moet het zien. Dit gaat aan de kerk niet voorbij. De televisie is nog steeds in opmars en de preek komt in de verdrukking als hoorbare verkondiging van het evangelie. Maar we moeten het woordkarakter van het heil handhaven. En wat God Zelf in beeld brengt via de bediening van de beide sacramenten voegt niets aan het gesproken Woord toe. We worden al luisterend naar de boodschap van Christus' genade zalig!

Enschede, O. Mooiweer

Ontvangen boeken

M.R. van den Berg,

Opgegraven;

(gebundelde artikelen)

102 blz., f 23,90, ISBN 9029712880

Uitg. Kok Voorhoeve, Kampen

Jim Petersen,

Kerk zonder muren;

Het overschrijden van traditionele grenzen.

232 blz., f 34,90, ISBN 9029709987

Uitg. Kok Voorhoeve, Kampen ism Navigators, Driebergen

Dr. J.P. Schouten (red.),

'Trouw doen ze toch...';

Over huwelijken tussen hindoes en christenen.

72 blz., f 17,50, ISBN 9024262046

Uitg. Kok, Kampen

Dr. J.T. Nielsen,

2 Korintiërs;

Een praktische bijbelverklaring.

Serie: Tekst en toelichting

170 blz., f 35,-, ISBN 9024222079

Uitg. Kok, Kampen

Drs. K. van Warven (eindred.),

Vrij Zicht.

Maandblad van o.a. Ver. van Vrijzinnig Hervormden.

Abon.prijs f 39,50, ISSN 1381-3633

Uitg. Kok tijdschriften, Kampen

Nog eenmaal 'Benidorn'

Enkele maanden geleden (24 febr.) schreven wij in Opbouw, dat de Nederlandse Evangelische Gemeente in Benidorm overwoog een pand te kopen, dat geschikt zou zijn om als kerkgebouw te dienen.

Hoewel op korte termijn het enorme bedrag van ongeveer 1,35 miljoen gulden opgebracht moest worden, was er een voorzichtige hoop, dat het zou gaan lukken.

Die hoop is niet beschaamd. Er is in enkele maanden tijd door een heel groot aantal gemeenteleden, kerkangere en 'vrienden van Benidorm' zo geweldig veel toegezegd en gegeven, dat tot de aankoop kon worden besloten. Op 16 mei is de koopacte getekend en de eerste aanbetaling gedaan.

Er ontbreekt nu nog ongeveer f 70.000,-.

Hopelijk kan de gemeente dan na een betrekkelijk kleine verbouwing in december of januari het eigen kerkgebouw betrekken.

Inmiddels is van de burgerlijke gemeente Benidorm schriftelijk toestemming ontvangen om het gebouw te bestemmen voor kerkelijke activiteiten.

Wat een zegen, dat dit mogelijk is terwijl voor een aantal jaren terug alle protestantse kerkdiensten verboden waren!

U kunt uw bijdrage overmaken op postrekening 5346469 of op bankrekening 687226465, beide t.n.v. de Stichting 'Vrienden van Benidorm' te Dokkum. De giften mogen dienen als aftrekpost voor de inkomstenbelasting.

G. Blijdorp, Vlissingen en
J.M. Smelik, Nieuwegein

De drie kunstenaars

Een schilder, een beeldhouwer en een fluitspeler besloten het mooiste wat ze hadden te gaan brengen aan God.

De schilder koos een schilderij van een zonsondergang, dat zo mooi was dat ieder die er naar keek zijn zorgen even vergat.

De beeldhouwer nam een uit hout gesneden figuur, die zoveel kracht uitstraalde, dat ieder die ernaar keek werd bemoedigd.

De fluitist componeerde een melodie, die hij zo prachtig spelen kon dat ieder die het hoorde er stil van werd.

Zo gingen ze op weg met hun geschenken, ver het veld in.

Aan de avond van de eerste dag zaten ze samen uit te rusten toen de zon onder ging. Zo'n zonsondergang hadden ze nog nooit gezien. De beeldhouwer en de fluitist hielden hun adem in en gingen helemaal op in het schouwspel, maar de schilder verbleekte en voor de anderen beseften wat er gebeurde, nam hij zijn schilderij, smeed het op de grond en vertrapte het onder zijn voeten. "Boddelwerk!" brulde hij. "Hoe heb ik het in mijn hoofd gehaald te denken dat ik iets kan maken voor God? Die heeft mij mooi even een lesje geleerd. Ik raak geen penseel meer aan." De twee andere kunstenaars waren geschokt. "Hoe kun je dat nu zeggen?" vroegen ze. „Door deze zonsondergang wordt jouw werk toch niet minder mooi? Het zou je kunnen stimuleren." Maar de schilder wilde er niets van horen. Hij liet zijn kapotte schilderij in het gras liggen en keerde snel terug naar huis.

De volgende dag liepen de beeldhouwer en de fluitist verder. Toen zagen ze een boom, zo majestueus, zo prachtig dat ze verwonderd stil bleven staan. De fluitist liep langzaam om de enorme stam heen, voelde aan het hout en legde zijn hoofd in de nek om op te kijken naar de geweldige kruin. Maar de beeldhouwer nam zijn beeld in de handen en werd bleek. Hij haalde een paar keer diep adem en zei toen tegen de fluitist: "Joh, ik ga terug. Wat doe ik hier met mijn armzame werkstukje? Thuis, daar heb ik er wat aan. In het land der blinden is een oog koning. Wat probeer ik toe te voegen aan het werk van God? Ik ga terug naar de mensen en probeer deze boom te vergeten. Het was een

onzinnig plan. Ik wilde naar het licht zelf kijken, laat ik genoeg nemen met wat lichtplekjes op de grond." "Hoe kun je dat nu zeggen?" vroeg de fluitist. „Drink de schoonheid van deze boom in en verwerk het in wat je maakt." Maar de beeldhouwer wilde er niets van horen. Hij nam zijn werk onder zijn arm en keerde terug naar huis.

Zo liep de fluitist alleen verder. Plotse-ling hoorde hij muziek. Hij keek verbaasd om zich heen, maar zag niet waar de muziek vandaan kwam, zelfs niet of ze buiten hem of alleen in zijn hoofd klonk. Waren het de vogels, die in de bomen zaten? Was het de wind, die met de bladeren speelde? Was het de beek, of was het een samenspel? Het was de mooiste muziek die hij ooit gehoord had. Tranen begonnen over zijn wangen te stromen. Tranen van ontroering eerst, toen ook tranen van verdriet. Ineens begreep hij de reactie van de schilder en de beeldhouwer. Hij greep zijn fluit en wilde die in stukken breken, maar toen herinnerde hij zich zijn eigen woorden tot de schilder en bedacht zich. Hij wilde naar huis terug lopen, maar toen herinnerde hij zich zijn eigen woorden tot de beeldhouwer en bedacht zich. Tenslotte ging hij zitten en legde de fluit naast zich in het gras.

De muziek ging door in al haar schoonheid en eerst voelde de fluitist enkel pijn, enkel zijn eigen onvolkomenheid, maar langzaam ging dat over in iets anders. De muziek was werkelijk heel mooi, zo mooi dat de fluitist op den duur zichzelf vergat en enkel naar de muziek luisterde, die hem troostte en van God vertelde. Toen werd de fluitist gelukkiger dan hij zo even droevig was geweest. Hij stond op en nam zijn fluit. Even schoot het door hem heen dat hij deze muziek zelf nooit zou kunnen spelen, dat hij het zou bederven met zijn fluit, maar toen merkte hij dat de hemelse muziek ook eenvoudige stukjes kende. Aarzelend begon hij mee te spelen, eerst de makkelijke stukjes, toen tegenstemmen, na een tijdje kadenzen en, warempel, zelfs de door hem gecomponeerde melodie paste op een gegeven moment ergens in. Het was niet de kwaliteit van de hemelse muziek, maar samen klonk het prachtig, ja, het leek op elkaar gemaakt. Veertig dagen musiceerde de fluitist in

het veld en hij leerde een boel en genoot een boel.

Toen liep hij naar huis en speelde weer voor de mensen. "Vreemd, zeiden de mensen, zijn muziek is helemaal veranderd. Er zijn veel minder noten, veel meer stiltes." "Juist", zei de fluitist, die dat hoorde, "en in de stiltes moet je luisteren naar meer." De mensen die dat deden, ontdekten wonderlijke melodieën en vooral: verlangen naar meer muziek. De fluitist werd beroemd. Van heinde en verre kwamen mensen naar hem luisteren. Maar regelmatig bleef de fluitist het veld in gaan, en al wie horen en spelen wilde kon met hem mee. Zo gaf de fluitist het mooiste wat hij had ontvangen.

Jeannette

Opruiming

„Let maar niet op de rommel!", zei hij geschrokken toen, na langdurige leegstand Christus binnenkwam in de kamer van zijn hart – zonder verwijt hielp de Heer met opruimen.

*Kees van Baardewijk,
Apeldoorn*

Vlaardingen

Het scribaat der kerk berust thans bij de heer H. van Baars, Gust. Stresemannring 6, 3137 DL Vlaardingen. Tel.: 010 - 4 742 353

Bilthoven en Zeist

Gedurende de vacatieperiode (16 juli t/m 20 augustus) worden de middag-diensten gecombineerd:

30 juli in Bilthoven

6 augustus in Zeist

13 augustus in Bilthoven

20 augustus in Zeist

Aanvang dienst 17.00 uur.

Plaats van samenkomst in:

Bilthoven: Julianakerk, Julianalaan 42.

Zeist: Gebouw Ned. Prot. Bond, Kerkweg 21

De morgendiensten zullen normaal in Bilthoven en Zeist worden gehouden.

Alphen a/d Rijn

De kerkeraad heeft een beroep uitgebracht op drs. J.J. de Jonge, predikant te Hengelo.

Gorinchem-Almkerk/ Werkendam

De beide kerkeraden hebben aan alle NGK-kerken de mededeling gezonden dat zij drs. S. Pirot voor de duur van 3 maanden moesten schorsen in zijn ambtsbediening.

Wageningen

De kerkeraad deelt mede dat de Ned. Geref. kerk slechts één dienst zal houden op de zondagen 30 juli en 6 augustus.

Deze dienst zal steeds beginnen op 9.30 uur.

Ede

Ds. G. de Lange, predikant te Rotterdam, heeft het door de kerkeraad op hem uitgebrachte beroep aanvaard.

Neede

Het adres der kerk luidt: de heer G. Huygen, Kievitstraat 42, 7161 JD Neede. Tel.: 05450 - 94 339 na oktober: 0545 - 294 339.

Wezep

Het telefoonnr. van ds. J. Winter is in het Informatieboekje 1995, onder de Rubriek 'Ned. Geref. Kerk Wezep' onjuist vermeld.

Dit behoort te zijn: 64 208.

Theologische Universiteit Apeldoorn

Afscheid dr. T. Brien

Na een periode van 17 jaar neemt dr. T. Brien afscheid van de Theologische Universiteit te Apeldoorn als docent Liturgiek en Catechetiek. Via deze mededeling attenderen wij met name de oud-studenten van dominee Brien op de afscheidsbijeenkomst die door de universiteit belegd wordt op D.V. vrijdag 8 september 1995 om 11.00 uur in het gebouw van de Universiteit, Wilhelminapark 4 te Apeldoorn.

Eglise Réformée Evangélique de Paris

Ds. D.A. Brien vertelt over zijn werk in Nederland

Zoals wellicht bekend, is ds. D.A. Brien enkele jaren geleden vanuit de Christelijke Gereformeerde Kerk van Delfzijl naar Frankrijk vertrokken, omdat hij zich geroepen wist de kleine Gereformeerde Kerken in Frankrijk te gaan dienen. Inmiddels werkt hij zo'n vijf jaar als predikant in de Eglise Réformée Evangélique van Parijs. De Stichting Steun Roeping voor Frankrijk heeft in samenwerking met de Stichting Steun Gereformeerde Kerken in Frankrijk het plan opgevat ds. D.A. Brien en een tweetal kerkeraadsleden uit zijn gemeente uit te nodigen in Nederland eens iets meer te laten zien en horen over de situatie van de Gereformeerde Kerken in Frankrijk waarmee wij ons verbonden weten en in het bijzonder over het werk dat vanuit de kleine kerk in Parijs

gebeurt. Met de bedoeling het contact dat er is te verstevigen en het meeleven met elkaar nog meer handen en voeten te geven.

In overleg met de kerkeraad van Parijs is besloten tot een toernee in dit najaar van 30 oktober tot en met 8 november, eventueel al vanaf 27 oktober. Indien u belangstelling heeft voor dit werk en een avond wilt beleggen, waarop ds. D.A. Brien met twee Franse broeders bij u te gast mogen zijn, dan kunt u contact opnemen met ondergetekende, om een en ander nader te organiseren.

Namens de Stichting Steun Roeping voor Frankrijk, in samenwerking met de Stichting Steun Gereformeerde Kerken in Frankrijk.

M.C. Mulder
De Tol 3
4462 AZ Goes
(tel. 01100 - 22146)

Werkgroep Rekreatie Lichamelijk Gehandicapten

Nog geen vakantie adres gevonden? Dan is dit misschien wat: er zijn nog enkele weken vrij in de aangepaste caravan op de camping 'Het Grote Bos' in Doorn. De huurprijs is f 300,- per week, all in. Inlichtingen en reserveringen bij mw. de Graaf-Floor, tel. 03480-22530.

Van 4-8 september kunt u nog terecht voor een geheel verzorgde midweek vakantie in bungalows in Westerbork. Beide vakantie mogelijkheden zijn ook toegankelijk voor niet-gehandicapten en ouderen.

Voor meer informatie kunt u terecht bij Ans Boshuis-Odijk, tel. 03403-79806 of bij Mw. de Graaf-Floor, tel. 03480-22530.

1945	25 juli	1995
„Gij hebt mijn rechterhand gevat”		Psalm 73: 23b
Wij zijn blij en de Here dankbaar, dat onze lieve (o)pa en (o)ma		
GERHARD VOS		
en		
JOHANNA HILLEGONDA BELKSMA		
50 jaar getrouwd zijn.		
Erik en Ellen Vos Gerben, Martijn, Maaïke Hans en Anneke Vos Gerrie, Jelle Hilke en Roel Brands Ineke en Henri Kelly		
2102 AL Heemstede Jozef Israëlsplein 12		

